

Програма за развитие на селските райони.
Европейският земеделски фонд за развитие на селските райони -
„Европа инвестира в селските райони”

СДРУЖЕНИЕ “МИГ ТЕРВЕЛ-КРУШАРИ”

Тервел – 9450, ул. ” Цар Калоян” № 11 , Номератор 05751 / 2070 ; 2075 , Факс 2391,
e-mail: migtk@abv.bg

ПРОУЧВАНЕ

на потребностите от услуги на живеещите в селата на общини Тервел и Крушари

Май 2013 г.

Този документ е създаден в рамките на Договор за предоставяне на финансова помощ № РД50-97/У-8/1 от 20.03.2013 г. по Мярка „Прилагане на стратегии за местно развитие“ и по Мярка „Управление на местни инициативни групи, придобиване на умения и постигане на обществена активност на съответната територия за местните инициативни групи, прилагащи стратегии за местно развитие“, финансиран по Програмата за развитие на селските райони за периода 2007-2013 година, подкрепена от Европейския земеделски фонд за развитие на селските райони. Цялата отговорност за съдържанието му се носи от изпълнителя на поръчката – „Авангард Персонал Консултинг“ ООД и при никакви обстоятелства не може да се счита, че този документ отразява официалното становище на Европейския съюз и Управляващия орган.

Съдържание

Въведение	3
1. Общи данни за общините Тервел и Крушари.....	3
2. Модел на проучването.....	3
2.1. Цел и обект на проучването.....	3
2.2. Операционализация на понятията.....	4
2.3. Целева група	4
2.4. Изследователска стратегия	4
2.5. Организация на работата на терен в общините Тервел и Крушари.....	5
3. Анализ на набраната информация	5
3.1. Община Тервел	5
3.2 Община Крушари	22
3.3. Сравнителен анализ.....	38
4. Обобщения и препоръки	45
5. Приложения	48
5.1. Разработен въпросник за проучване на потребностите от услуги за живеещите в селата на общините Тервел и Крушари.....	48
5.2. Разработен въпросник за институционално проучване сред фирми и организации.....	56

Въведение

Настоящото проучване се провежда по поръчка на сдружение МИГ Тервел-Крушари, чиято цел е да осигури подкрепа на общността на територията на двете общини за реализирането на интегрирана стратегия за устойчиво развитие, посредством прилагането на подхода ЛИДЕР като инструмент за децентрализирано развитие и насърчаване “ученето чрез правене” в местната общност, повишавайки капацитета ѝ за планиране.

Целта на проучването е да се оцени достъпа до видовете услуги за населението в селата от двете общини – Тервел и Крушари и да се направи количествена оценка на потреблението на услуги. Проучването е осъществено през месеците април-май 2013 г.

1. Общи данни за общините Тервел и Крушари

Територията на МИГ-а включва две съседни общини – Тервел и Крушари от област Добрич. Община Тервел включва 26 населени места, а община Крушари включва 19 населени места, или общо 45 населени места.

Населението на територията на двете общини по данни на НСИ към 31.12.2010 г. наброява общо 22 415 души, което представлява 11.35 % от населението на област Добрич. Мъжете са 11 190 души, а жените 11 225. Община Тервел обхваща 77,17 % (17 297 души) от общото население на територията, а община Крушари – 22.83 % (5 118 души).

В селата живеят 15 733 души, които съставляват 70.19 % от общия брой на населението, а в единствения град на територията (Тервел) – 6 682 души, т.е. 29.81 % от населението. Подрастващите (до 19 годишна възраст) са 4 788 души – 21.36 % от населението на територията. Хората в трудоспособна възраст са 11 673 души – 52,07 % от населението в двете общини. От тях 5 619 души – 25,07 % от общия брой на населението са хора от 18 до 40 год. възраст. Лицата в пенсионна възраст са 4 264 души - 19.02% от населението на общата територия.

2. Модел на проучването

2.1. Цел и обект на проучването

Проучването има за цел да се оцени достъпа до видовете услуги и да се направи количествена оценка на потреблението им.

Обект на проучването са следните видове услуги:

- Административни услуги (за физически лица и за фирми) – регистрации във водени от община и държавни институции регистри, възможност за информация за и плащане на местни и други данъци, местни и други такси, издаване на разрешителни, лицензи, документи за имоти, скици, удостоверения и др.
- Професионални услуги - юридически, счетоводни, консултантски, финансови, банкови и др.
- Комуникационни услуги - транспортни, куриерски, пощенски, интернет, телефонни.

Публични услуги:

- здравни – за прегледи от лекар и стоматолог, аптеки;
- социални - домашен социален патронаж, социална трапезария, дневни центрове за социални услуги, домове, пенсионерски клубове;
- образователни - детски градини, училища, извънучилищни заведения или неправителствени организации за извънкласни форми;
- културни – читалища, неправителствени организации, предлагащи достъп до любителски занимания в сферата на културата.

- Битови услуги: магазини, фризьорски услуги, ремонтни работилници, шивашки, общарски и други ателиета.

2.2. Операционализация на понятията

За целите на настоящото изследване е необходимо изясняване съдържанието (операционализация) на следните понятия:

Услуги за населението

Това са всички видове услуги – административни, професионални, комунални, битови и др., които са насочени към отделния индивид и/или група от индивиди, и чиито източник са хора или машини.

Достъп до услуги

Визира се възможността за ползване от населението на различните видове услуги, в зависимост от местоположението на потребителя, местоположението на съответната услуга, платежоспособността и др.

Покупателна способност

Покупателна способност е паричната сума, с която разполага частно лице, за заплащане на стоки и услуги за лично ползване, след като е приспадналата сума от доходите, която лицето плаща постоянно - наем, разходи за електричество и отопление, за вода, разходи за транспорт, погасяване на кредит, застраховки и пр. В широкия смисъл, покупателната способност на населението и жизнения стандарт, са едно и също нещо.

Рентабилност на услугата

Има се предвид относителния показател за ефективността на услугата, изразяващ степента на доходност от нея.

2.3. Целева група

Извадката за количественото проучване е случайна и включва 105 души, живущи в селата в Община Тервел и Крушари, извън общинските центрове, съответно 25 от Община Крушари и 80 от Община Тервел. Извадката възпроизвежда по случаен начин социално-демографската структура на населението от избраните села по пол, етнос, възраст и социално-икономическа активност.

2.4. Изследователска стратегия

При изследването е използван метода на количествено анкетно изследване, което обхваща почти половината от селата на територията на всяка от двете общини - Тервел и Крушари, различаващи се по достъп до обществен транспорт, отстояние от общинския център, преобладаваща форма за обработване на земята в землището на населеното място, налични форми на заетост, наличие на образователни, културни и други организации. Проведени са също и ключови интервюта с представители на фирми, земеделски производители, читалища, кметства и други институции, действащи в тези населени места.

Изследователска стратегия - използваната изследователска стратегия е дескриптивна. Изследването се основава върху първични данни. Информацията се регистрира посредством пряко интервюиране на представители на целевите групи, живеещи на територията на общините Тервал и Крушари. Този метод за събиране на информация е предпочетен, поради следните причини:

- намалява броя на отказите за участие в проучването;
- не се допускат грешки при самостоятелно попълване на въпросника;
- има възможност за проследяване реакциите на респондентите;
- получава се допълнителна информация, посредством дискусия по темата;
- упражнява се контрол върху разбирането на въпросите от включените в проучването лица;
- има възможност за вникване в същността на въпросите от страна на интервюираното лице без да му се предоставя допълнителна помощ за разясняване

на отделните въпроси и за разбиране на логическите връзки между различните блокове въпроси.

Във въпросника са включени въпроси с множествен избор, като за всеки въпрос е предвидена възможност за свободен отговор. Формулирани са и отворени въпроси, които дават възможност на респондентите да споделят в свободна форма своето мнение.

Въпросникът е тестван предварително. Тестването на въпросника е осъществено с помощта на метода “протоколен анализ”, като средната продължителност на пробното изследване е 20 - 25 минути. Същинското проучване е проведено през периода 20.04.2013 г. – 10.05.2013 г.

Като основни методи за анализ на информацията от проучването се използват: статистическа групировка (посредством табличен и графичен метод) и статистически анализ (анализ на разпределението на единиците по интересувачи ни признаци).

2.5. Организация на работата на терен в общините Тервел и Крушари

Изследването на терен бе организирано в периода 20.04 – 10.05.2013 г. С всички респонденти от количествената извадка бяха осъществени индивидуални интервюта на място при респондента. Ключовите интервюта бяха направени също на място при респондентите след предварителна уговорка.

3. Анализ на набраната информация

Анализът на данните е разделен на три части. В началото са интерпретирани данните за двете общини поотделно, а след това накратко се коментират обобщените данни и някои сравнения.

3.1. Община Тервел

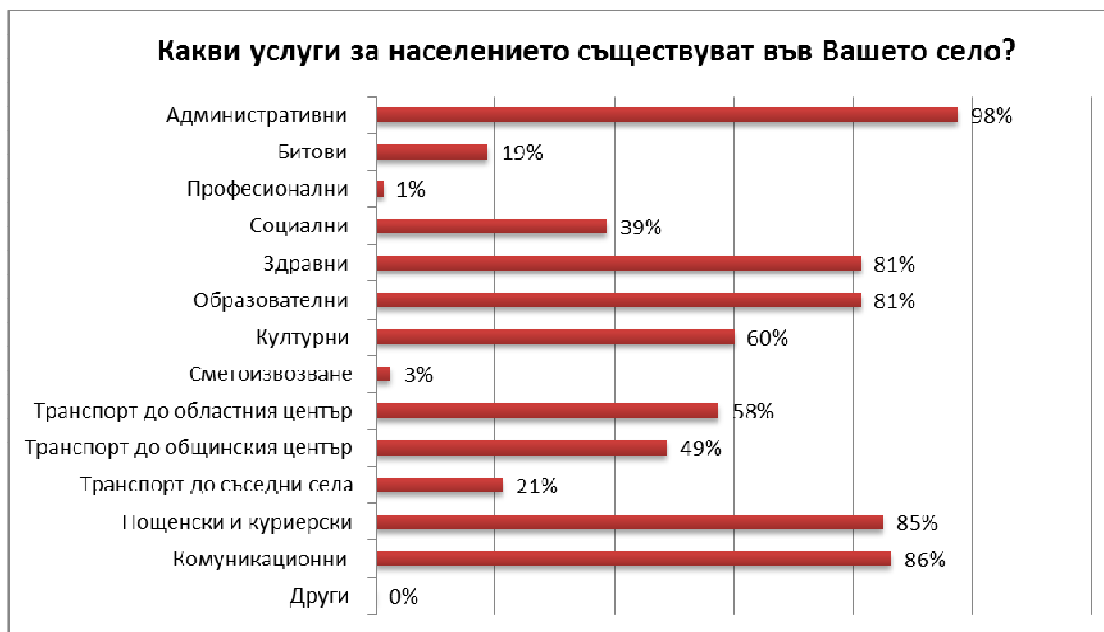
В община Тервел бяха проведени интервюта в 11 села – Балик, Кочмар, Жегларци, Орляк, Безмер, Коларци, Чистеменско, Каблешково, Сърнец, Нова Камена, Зърнево.

Наличност на услуги

Може да се каже, че в селата от Община Тервел съществуват всички видове услуги за населението. Водещо е мястото на административните услуги и това е разбираемо поради документите, които издава кметът (респективно кметският наместник) на населеното място. В същото време от свободните отговори на респондентите става ясно, че услугите, които се извършват на място в кметствата са твърде малко, за сметка на онези, които се извършват в общинския център. Това положение налага значително по-честото посещение на общинския център. Желанието на голяма част от изследваните лица е да се потърсят решения за предоставяне на административни услуги чрез кметовете, в това число и чрез въвеждане на електронни услуги. На втора позиция с почти еднакъв процент са комуникационните (86%) и пощенските (85%) услуги. Това също е разбираемо, поради развитието на мобилните комуникации от една страна и заради изплащането на пенсиите в местните структури на Български пощи. Здравните и образователните услуги са следващите, които са посочени като налични от 81 % от анкетираните. Следват културните (60%), транспортните, социалните и др. В края на класацията са сметоизвозването и професионалните услуги. Във връзка със сметоизвозването по време на разговорите с хората стана ясно, че по принцип не е налично, а относно липсата на достъп до професионални услуги – тя е типична за всички села, не само в Община Тервел, а и в други общини от областта и страната.

Данните на пръв поглед показват, че достъпът на населението до различни услуги, предвид тяхната наличност, не е ограничен в сравнение с живеещите в

общинските или областните центрове. На практика това не е така, и както ще се види по-долу при разглеждане на различните видове услуги, дори и да има налична услуга, тя не винаги е с желаното от потребителите качество. Като примери тук могат да се дадат недобрият обхват на мобилните оператори, липсата на или нискоскоростния Интернет, обществения транспорт до по-големите населени места, междуселищния транспорт и др. В този смисъл стремежът би следвало да бъде към разширяване гамата от услуги, и това се отнася както до административните услуги, които да се извършват на място в кметствата, ако това не противоречи на нормативните разпоредби, така и за професионалните, битовите и културните услуги, които често липсват, особено в по-малките населени места.

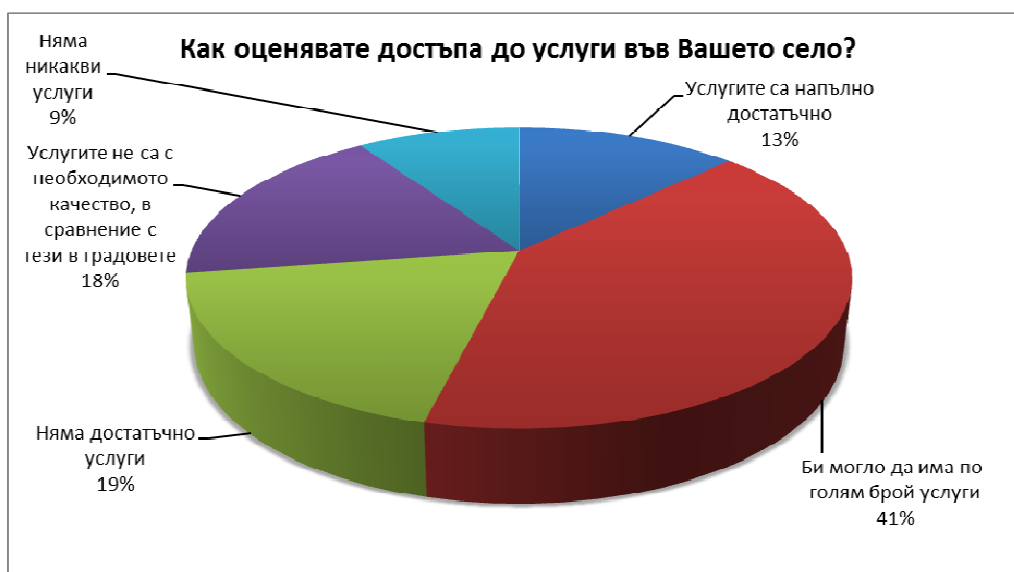

Честота на използване на услугите

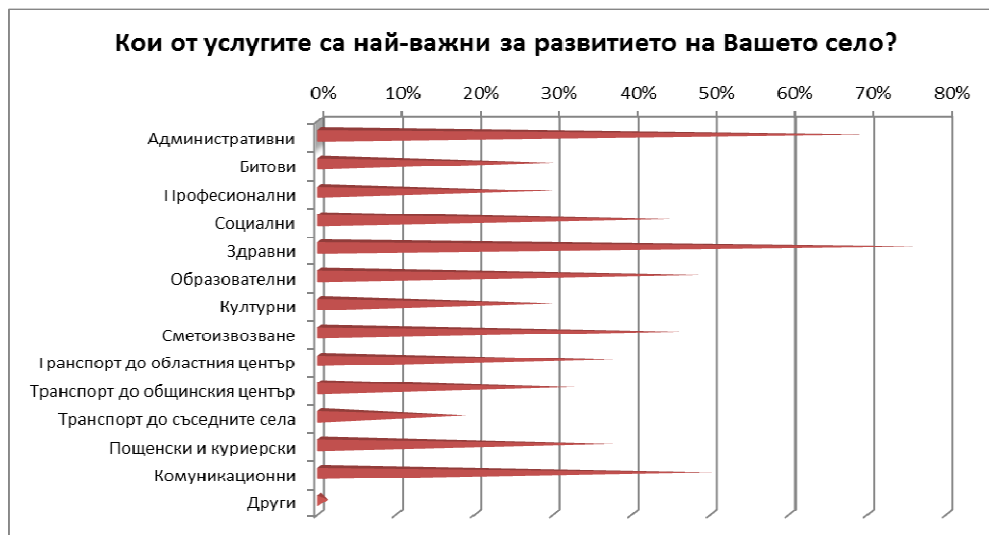
От данните за честотата на използване на различните услуги става ясно, че най-често анкетираните прибягват до комуникационните услуги, което е обяснимо от гледна точка на мястото, което комуникациите заемат в съвременния живот. Това се отнася най-вече до мобилните телефонни услуги, но също така и за достъпа до Интернет. За всички останали услуги честотата е разпределена относително равномерно. От услугите, които се ползват ежеседмично, може да се отбележат здравните, които са посочени от 11 %, образователните от 26 %, културните от 13 %, и транспортните до общинския център от 23 %. Ежемесечно се ползват съответно битовите услуги от 13 %, здравните услуги от 25 %, транспорт до областния център от 19% и до общинския от 10%, и пощенските и куриерски услуги от 13 % от изследваните лица. Очевидно това са и най-необходимите за населението услуги. Във въпроса има и отговори за по-дълги периоди – 6 месеца, 1 година и по-рядко, но това са по-скоро възможност за алтернативни отговори и трудно могат да послужат за определяне на необходимостта от предоставянето на съответната услуга на място в селото. По-скоро това е показател, че за някои от услугите не е целесъобразно да се търсят възможности за предоставянето по местоживееене. Като пример могат да се посочат професионалните услуги, които се ползват ежеседмично от едва 3 % от изследваните лица, ежеседмично от 6% и по-рядко от 8%.

Достъп до услуги

Оценката на респондентите за достъпа до услуги са доста разнопосочни. Най-голям процент от отговорите, дадени в 41% от анкетите, изразяват желанието за наличието на по-голям брой услуги в съответното село. 19 % от изследваните лица оценяват услугите като недостатъчни, а 18 % ги определят като по-некачествени в сравнение с онези, които се предлагат в градовете. За 13 % услугите са напълно достатъчно, но прави впечатление, че има и 9%, които дават парадоксалния отговор „Няма никакви услуги“. Последното вероятно е в израз на голяма неудовлетвореност у тези хора по отношение на предлаганите в селата услуги. Очевидно населението на селата от Общината има неудовлетворени потребности. Тяхното удовлетворяване доста често е възпрепятствано от лошите транспортни връзки, липсата на достатъчно търсене от страна на населението, неплатежоспособността и др.

Развитието на едно населено място до голяма степен зависи от предлагането и достъпа до услуги. Като най-важни за развитието на своето село изследваните лица посочват здравните услуги. Това е обяснимо от една страна с високата средна възраст на живеещите в селата, но също и с трудния достъп до здравни услуги за всички жители, предвид липсата на постоянно действащи лекарски практики, а още по-малко и специалисти в съответното населено място. Ясно е, че в бъдеще време би следвало да се обърне специално внимание на тези услуги в селата и да се потърсят в това число нормативни възможности с цел привличане на медицински специалисти. Начините, по които са организирани здравните услуги в селата със сигурност би следвало да се променят с оглед подобряване на достъпа и повишаване на качеството.

Втори по важност за развитието на едно село е достъпът до административни услуги. Те са посочени от 70% от анкетираните. Тези данни кореспондират със желанието част от административните услуги, които са достъпни само в Общината да станат достъпни и в кметствата.

С почти равни проценти са социалните и здравни услуги, и сметоизвозването. Обяснението за необходимостта от социални услуги и тяхното значение за съществуването на едно село, по подобие на здравните, може да се търси от една страна във възрастовите характеристики на населението, но също така и в ниския социален статус на мнозинството. Що се отнася до образователните услуги, то преобладава мнението, че закриването на селското училище е един от бележите за изчезването на селото. Организираното сметоизвозване пък е признак за цивилизованост на едно населено място и поради тази причина се посочва от 46 % от анкетираните. С почти еднакви проценти – около 30 са останалите услуги, в това число и транспортните, което още веднъж потвърждава необходимостта от търсене на възможност за удовлетворяване на потребностите на населението. В свободните отговори хората са посочили също и необходимостта от тото пунктове, както и места за забавления за младите хора.

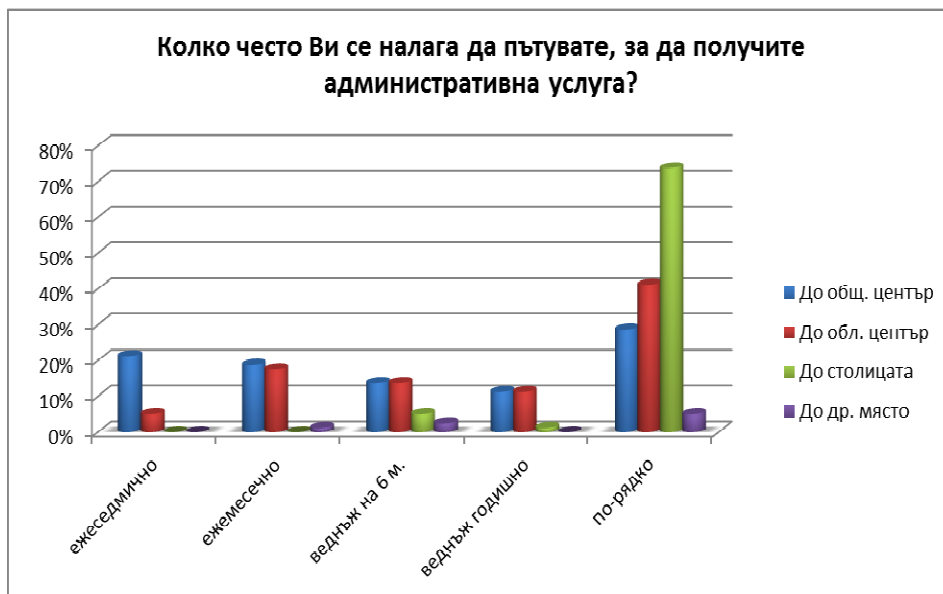
В допълнение на казаното за развитието на населените места са и отговорите на въпроса за желания достъп до услуги. Тук местата са разменени в полза на сметосъбирането, което е посочено от 63% от изследваните лица. Следва необходимостта от достъп до битови услуги, който е важен за 54 % от респондентите. Именно битовите услуги са най-дефицитни в селата, особено в по-малките. Ясно е, че няма как те да бъдат предлагани непрекъснато поради нерентабилността, но пък биха могли да се предлагат в определени дни от седмицата или месеца, или да се организират мобилни услуги.

51 % от респондентите посочват и необходимостта от достъп до здравни услуги, следвани от останалите услуги. Най-малко са отговорите за транспорта до съседните села, което може да се обясни с липсата на необходимост от чести пътувания до такива населени места. В свободните отговори са посочени: необходимостта от банкомати, зала за провеждане на групови мероприятия, пенсионерски клуб, пречиствателна станция, тото-пункт и др.

Необходимост от административни услуги

От графиката по-долу ясно се вижда, че най-честите пътувания са до общинския център. 21 % от анкетираните пътуват веднъж седмично в тази дестинация, 19% пътуват ежесмесечно, а останалите по-рядко, за да получат административна услуга. В сравнение с тези данни, пътуванията до областния център за административни услуги са на доста по-големи времеви интервали. Само 5 % от интервюираните посочват, че пътуват ежеседмично, а 18 % - ежесмесечно. По-голямата част от хората пътуват доста по-рядко в тази посока. Що се отнася до пътувания до столицата или други градове с цел решаване на административни услуги, то броят на пътуващите е съвсем малък.

В отговор на въпроса за таксите за достъп до административни услуги, то по-голямата част от респондентите посочват, че те са твърде високи. Такъв отговор са дали близо 60 % от интервюираните. 36 на сто са на мнение, че таксите са нормални, а има и 3 %, които определят таксите като твърде ниски.

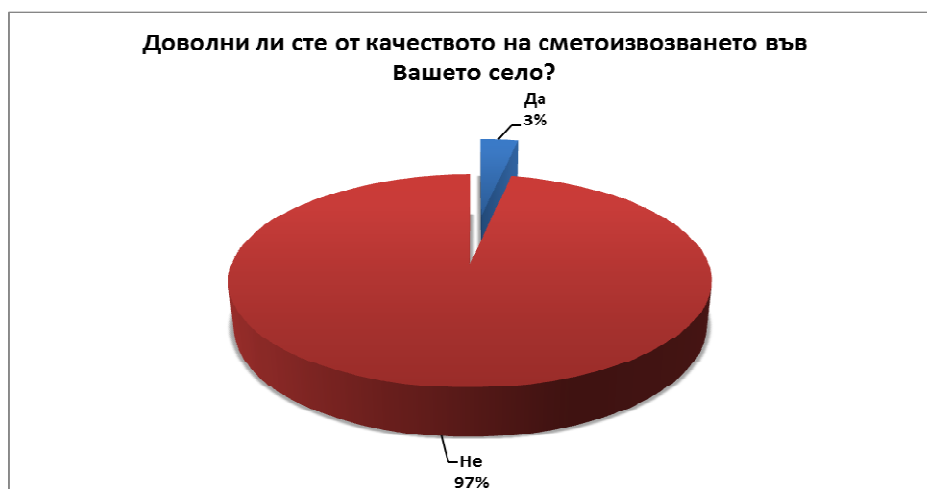

Обяснение за по-големият относителен дял на онези, които намират таксите за административни услуги за твърде високи, би могло да се търси в ниските нива на доходите на по-голямата част от анкетираните. Има дори и мнения, дадени в свободните отговори, че би било добре да няма такси за административни услуги, което разбира се не би било възможно.

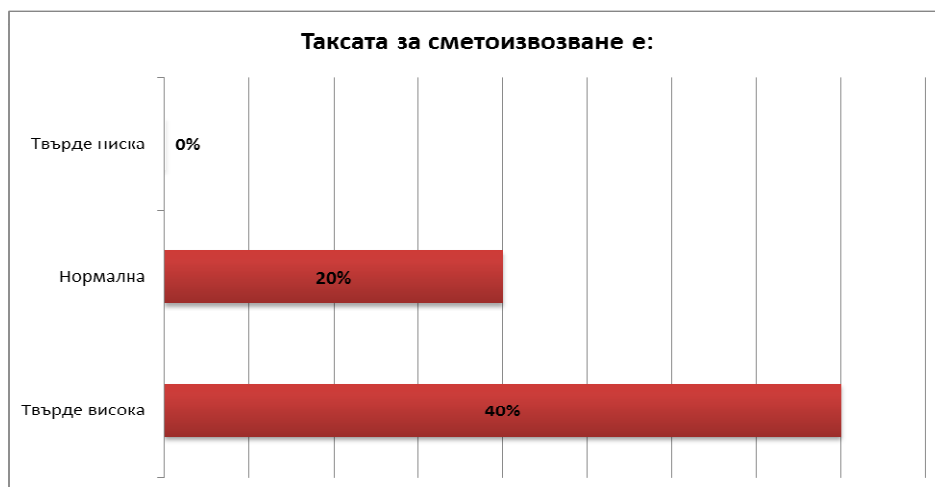
Сметоизвозване

Тук данните до голяма степен се определят от факта, че в селата от общината няма организирано сметоизвозване. В този смисъл, отговорът „Не“, който са дали 78

% от изследваните лица, не е израз на недоволство от услугата, а по-скоро на желание да има организирано сметоизвозване в съответното село.

При оценяване големината на таксата за сметоизвозване, повечето хора (40 %) я определят като твърде висока, а 20% като нормална. Тук би следвало да отбележим, че една значителна част от респондентите се затрудняваха при отговора на този въпрос.

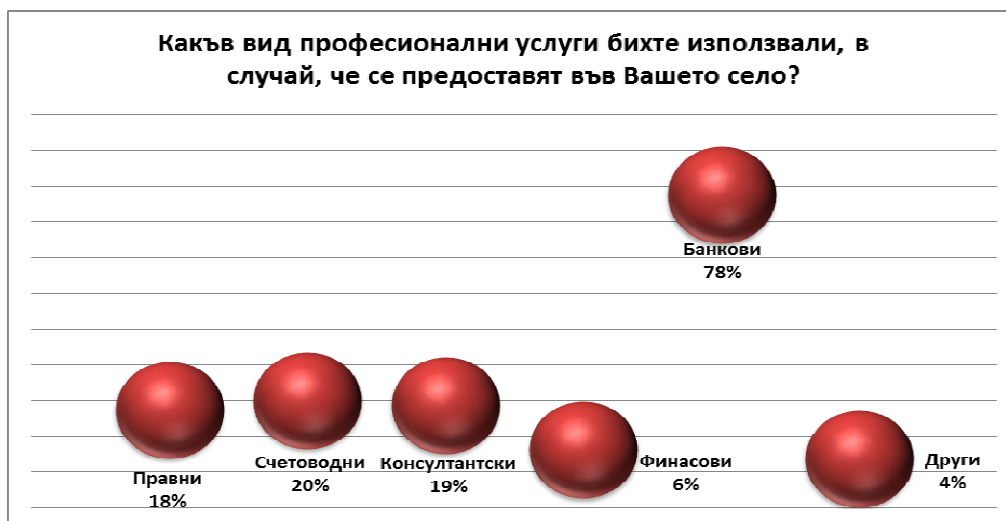

В отговор на допълнителния въпрос „Каква според Вас би следвало да бъде таксата за сметоизвозване?“ отговорите варират от 3 до 20 лв. годишна такса. Има и отговори, които отново подчертават липсата на такава услуга в съответното село и желание при тези обстоятелства да не се плаща такава такса.

Професионалните услуги са най-рядко срещаните услуги в селата. Те са посочени само от 1% от изследваните лица, но на практика такива услуги не се предлагат. От друга страна в графиката по-долу може да се види заявеното желание за ползване на такъв вид услуги. С най-голям процент (78%) са банковите услуги, които до голяма степен се отъждествяват с наличието на банкомати в населените места, а не толкова за ползване на друг вид банкови услуги, като парични преводи и т.н. Необходимостта от този вид услуга се определя от факта, че детските надбавки, социалните помощи, обезщетенията при безработица, възнагражденията по програми за заетост и др. се начисляват на банкови карти. Вероятно поставянето на такива

устройства в относително малки населени места би било крайно нерентабилно за банките, но въпреки това би следвало да се потърсят възможности за това поне в по-големите села.

Със значително по-малко проценти са счетоводните, правните и консултантските услуги, които са посочени от около 20% от изследваните лица. Тук отново стигаме до въпроса за рентабилност на съответната услуга и невъзможността тя да бъде постоянно предлагана, но остава открит въпросът за мобилност на услугите и периодичното им предлагане по график в съответното населено място.

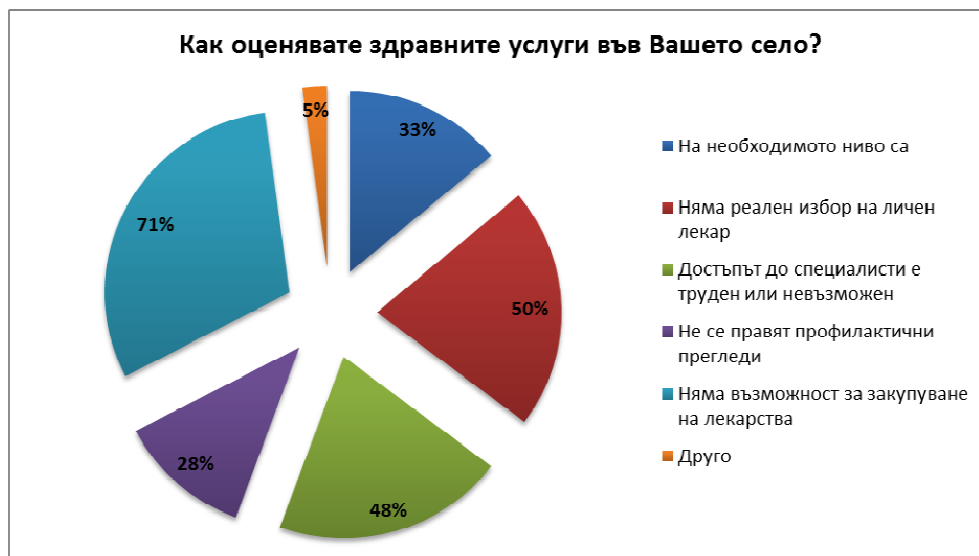
Здравни услуги

Оценявайки качеството на здравните услуги, респондентите от една страна споделят мнението си за настоящото състояние и проектират желанията си за по-добро здравеопазване в селата, където преобладава възрастно население, нуждаещо се от адекватна здравна помощ. Като най-голяма слабост на тези услуги се посочва невъзможността за закупуване на лекарства в населеното място. Тя е посочена от 71% от анкетираните. В нито едно село няма работеща аптека и това отново се обяснява с недостатъчната рентабилност. За да се снабдят с необходимите лекарства, жителите на селата пътуват до общинския център или по-голямо населено място, с което на практика лекарствата им се осъществяват или доставките се правят от личните лекари, които посещават в повечето случаи веднъж седмично селото. Този голям проблем би могъл да се разреши с наличието на мобилни аптеки, но пред съществуването на такъв тип услуга има непреодолими нормативни пречки.

От отговорите личи, че половината от анкетираните са недоволни от липсата на реален избор на личен лекар. Разбира се, живеещите в селата биха могли да изберат личен лекар от друго населено място, но тук отново се появява проблемът с недостатъчната мобилност на населението поради липсата на финансови средства. По този начин пациентите са принудени да изберат за личен лекар понякога единствения, който посещава селото. Възможно решение вече е намерено в с. Нова Камена, където имат постоянно действаща (ежедневно) лекарска практика. Тази добра практика е възможна благодарение, разбира се, на желанието на медицински специалист, но и на подкрепата, която кметството оказва за настаняване и битово устройване.

48 % от анкетираните са посочили, че достъпът до специалисти е труден или невъзможен. За да посетят лекар – специалист за преглед, жителите на селата трябва да пътуват до общинския или областен център. Разбира се, не е реалистично да се мисли, че в малките населени места могат да работят постоянно лекари –

специалисти, но от друга страна пък биха могли да се организират периодични посещения на специалисти и провеждането на профилактични прегледи. Още повече, че 28 % от изследваните лица посочват липсата точно на профилактични прегледи като слабост на здравните услуги в селото си. Въпреки казаното до тук има 33%, за които здравните услуги са на необходимото ниво.

Що се отнася до оценката за стойността на здравните услуги, то мненията са разделени почти по равно – 55% я намират за висока, а 45 % за нормална.

Отговаряйки на допълнителен въпрос за желаната стойност на потребителската такса за посещение при личен лекар, то повече от запитаните са на мнение, че изобщо не би следвало да има такава при положение, че се плащат здравни вноски. Тези, които са посочвали конкретни суми, са давали варианти от 1 до 3 лв.

Транспортни услуги

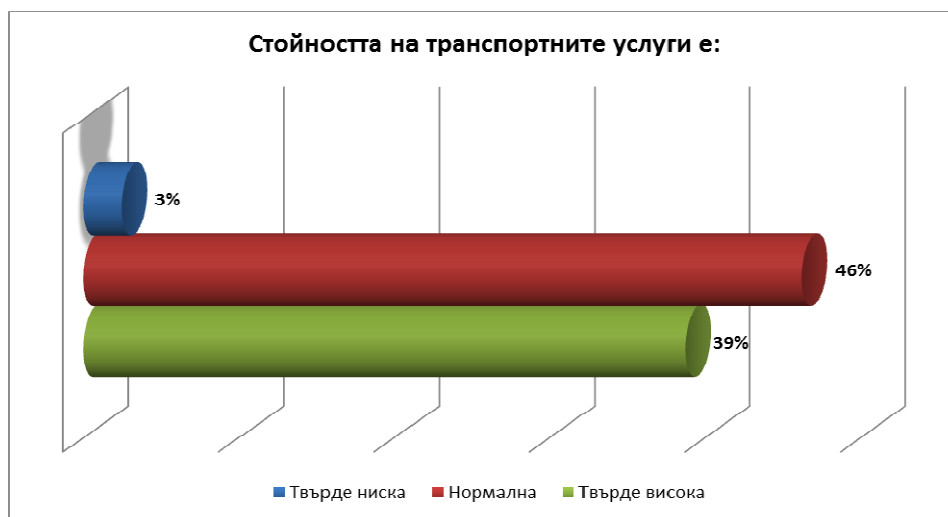
Безспорно е, че транспортните връзки са от ключово значение за развитието на едно населено място. Оценявайки ги, по-голямата част (65%) от участниците в изследването ги намират като недостатъчно развити, а 35 % са на противоположното мнение.

Много вероятно е мненията да се предопределят и от честотата на пътуванията, които предприема съответното лице. Както стана ясно, една голяма част от населението не са мобилни и относително рядко предприемат пътувания. От друга страна, ограниченият достъп до услуги определят решаващото значение на транспортните услуги за развитието на едно населено място. В този ред на мисли, известната негативна оценка на транспортните услуги изразява и желанието за по-добри връзки между отделните села и още повече с близките градове. В свободните отговори се изразяват надежди, че с подобряване на пътната инфраструктура (и в момента на провеждането на интервюто се правеха ремонти на пътищата в Общината) ще се подобрят и този вид услуги. Тук разбира се отново опираме до възможностите на населението да плаща цените на билетите за пътуване. От данните е видно, че за една значителна част от изследваните лица стойността на транспортните услуги е нормална. Такъв отговор са дали 46% от анкетираните. Има и 39 %, според които цената на билетите за пътуване е твърде висока. Това разделение вероятно се получава от една страна от различните финансови възможности, а от друга от честотата на пътуване. Естествено е за човек, който пътува по-често, цената да е висока, а за този, който пътува веднъж месечно или по-рядко, цената да е ниска. Факт е обаче, че една голяма част от населението използва личен транспорт за придвижване между отделните населени места, което със сигурност е по-удобно, но и по-скъпо. Това е доказателство за недостатъчния и понякога неудобен обществен транспорт, който много често е заменян от нерегламентирани превози с частни автомобили, които се предпочитат от населението заради по-голямата гъвкавост и удобство.

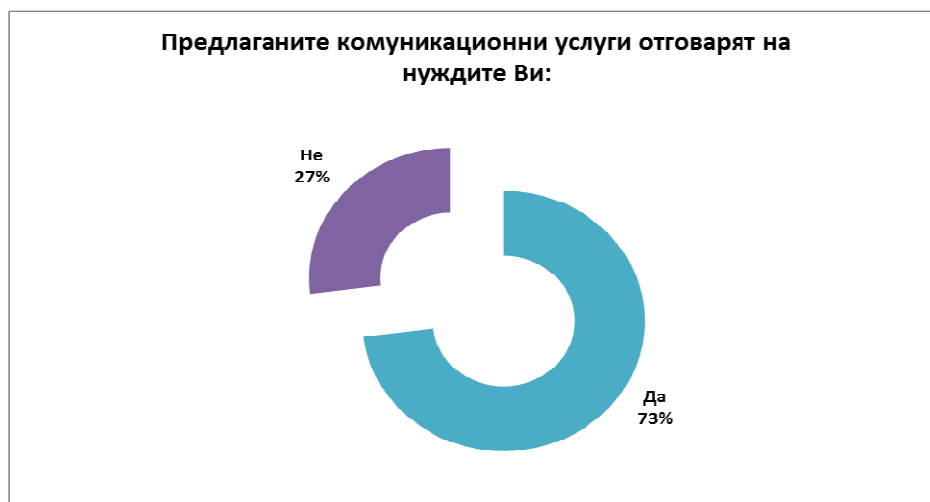
От свободните отговори личи, че има значителна разлика между оценките за транспортните услуги в различните села. Има такива, които се намират по-близко до Общинския център или са на главен път. Като примери можем да дадем селата Чистеменско, Жегларци, Зърнево. Респондентите от тези села са по-скоро доволни от наличните транспортни услуги. Жителите на някои от другите села в общината посочват недостатъците на транспортните услуги, като например – недостатъчни автобуси в рамките на един ден (Жегларци, Каблешково, Кочмар), липсата на връзка с

общинския център (Коларци), липсата изобщо на обществен транспорт, който да стига до селото (Сърнец).

Комуникационни услуги

Както бе споменато по-горе, комуникационните услуги са от ключово значение за ежедневието на съвременните хора. С развитието на информационните и комуникационни технологии, достъпът им до отдалечени населени места стана значително по-добър в сравнение с миналото. От друга страна тук голямо влияние оказва и конкуренцията между доставчиците на различни услуги. За разлика от другите услуги за населението, то при този тип услуги се наблюдава по-голямо предлагане и избор, включително и в селските райони. Всички тези факти до голяма степен предопределят и преобладаващите положителни оценки по отношение съответствието между потребностите и наличните комуникационни услуги. 73% от респондентите смятат, че услугите отговарят на нуждите им.

Онези от респондентите, които са оценили положително комуникационните услуги в свободните си отговори, обръщат внимание на доброто качество най-вече на кабелната и сателитната телевизия, но също и на мобилните връзки и интернет връзката, подчертават възможността за избор на доставчици и нормалния достъп.

Отговорилите отрицателно споделят причините за този си отговор. Някои смятат, че би било добре за подобряване на услугата да се търсят възможности за заплащане на кабелната телевизия на място в селото, тъй като в момента се налага да се пътува до общинския център. Една значителна част от респондентите оценяват като недостатъчно добър обхватът на някои от мобилните оператори, а други се оплакват от ниската скорост на интернет връзката. Споделя се също и необходимостта от ремонтни услуги за интернет връзките, както и за персоналните компютри. Последното е свободна ниша за предоставяне на услуги, които в момента не съществуват в селата, но ще стават все по-необходими с увеличаване броя на потребителите.

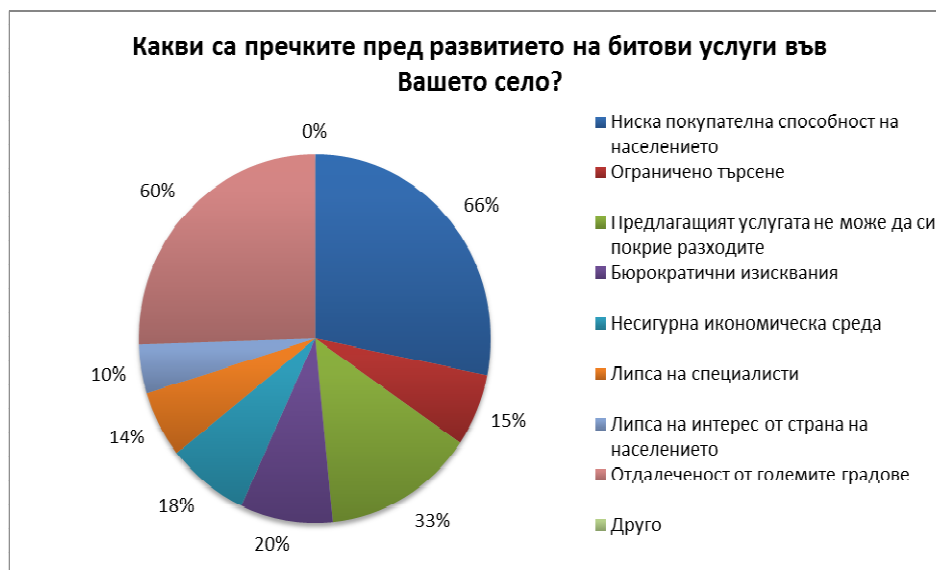
Битови услуги

Желанието на изследваните лица да имат повече и по-достъпни битови услуги е ясно изразено. Най-голям брой изследвани лица (51%) са посочили необходимостта от предоставяне на фризьорски и козметични услуги. Това са и услугите, които хората търсят най-често. За съжаление в твърде малко села се предлагат такива услуги с необходимото качество. В повечето случаи това предлагане е нерегламентирано и услугата се извършва от неквалифицирани хора. С почти еднакви проценти са посочени също шивашките услуги (26%), като тук се има предвид по-скоро ремонт на дрехи, ремонта на битови електроуреди (26%) и специализираните магазини (24%). Под специализирани магазини се има предвид тези за строителни материали, агроаптека или ветеринарна аптека. В свободните отговори на респондентите се потвърждава желанието за разкриване на повече услуги, като се подчертава необходимостта от кафе-сладкарници, ремонтни работилници за компютри и бяла техника, обществени кухни за социално слаби, както и споменатите вече ветеринарни и агроаптеки, и магазини за строителни материали.

По отношение на битовите услуги трябва да се обърне внимание на факта, че те до голяма степен са недостъпни за населението на селата. На въпроса „Какви са пречките пред развитието на битови услуги във Вашето село?“ най-много изследвани лица (66%) са посочили ниската покупателна способност на населението, а 60% са подчертали, че другата важна пречка е отдалечеността от големите градове. Комбинацията между тези два фактора до голяма степен обясняват липсата на такъв

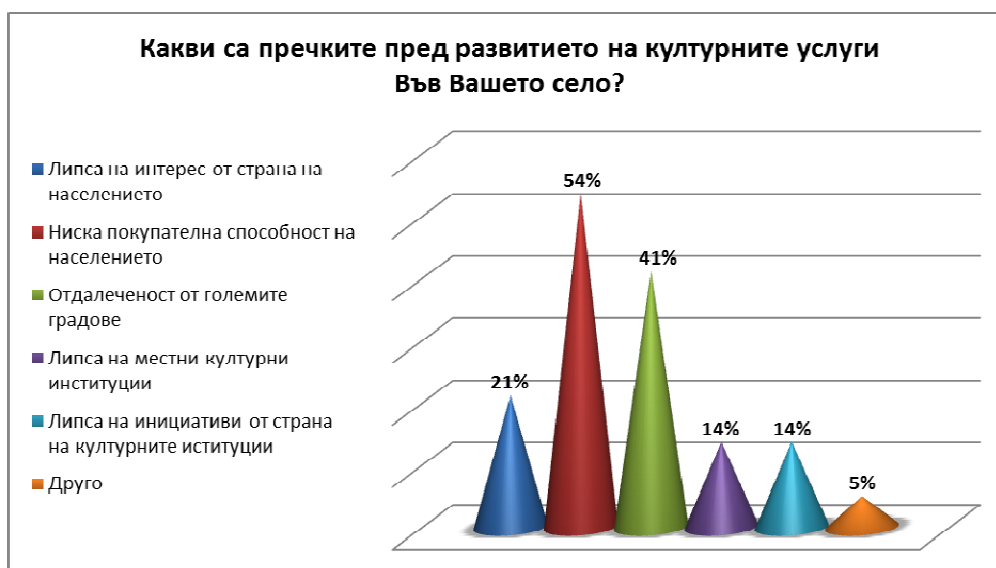
тип услуги по селата. От друга страна е безспорно, че наличието на такъв тип услуги са гаранция за по-високото качество на живот.

От диаграмата е видно, че изследваните лица отделят достатъчно внимание и на останалите фактори, които са не чак толкова специфични за селските райони.

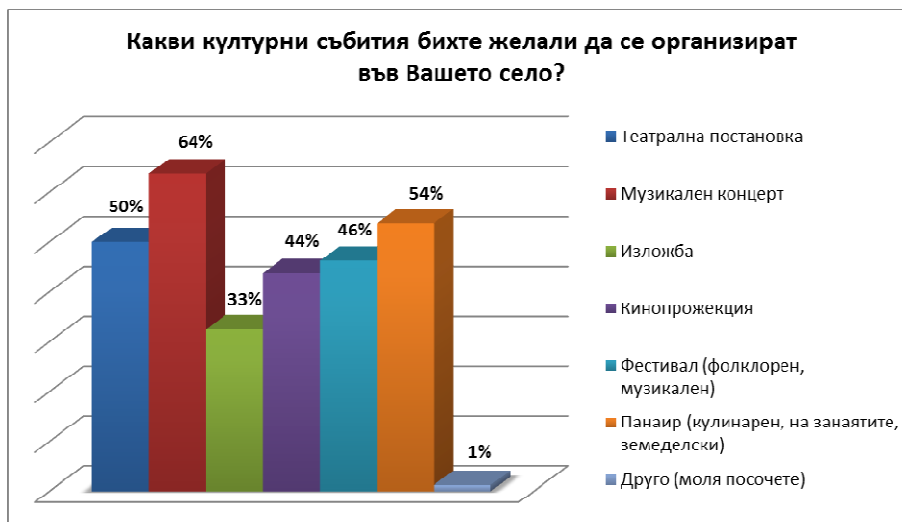
Културни услуги

По подобен начин изследваните лица оценяват и пречките пред развитието на културни услуги, като на първо място (54%) поставят ниската покупателна способност на населението. Следва отдалечеността от големите градове с 41% и липсата на интерес от страна на населението с 21%.

И докато първите два фактора са по-скоро конюнктурни, то липсата на интерес вероятно би могъл да се промени при положение, че има повече предлагане на културни мероприятия. Тук основното място е на читалищата, които на повечето места са единствените културни институти, които се грижат за разнообразяване на

културния живот на населението, творческите изяви в самодейни колективи, тяхното ограмотяване и квалификация, в това число по отношение на работата с информационни и комуникационни технологии. В тази връзка трябва да се обърне внимание на онези 14 % от респондентите, които посочват като пречка липсата на читалища и липса на инициатива от страна на културните институции. Мненията в свободните отговори са разнопосочни, като се подчертава липсата на интерес от населението (Каблешково), липсата на читалищна сграда (Чистеменско), смесеното население в някои от селата и др. Изразяват се желания за организиране на детски концерти, както и на изяви на самодейните състави.

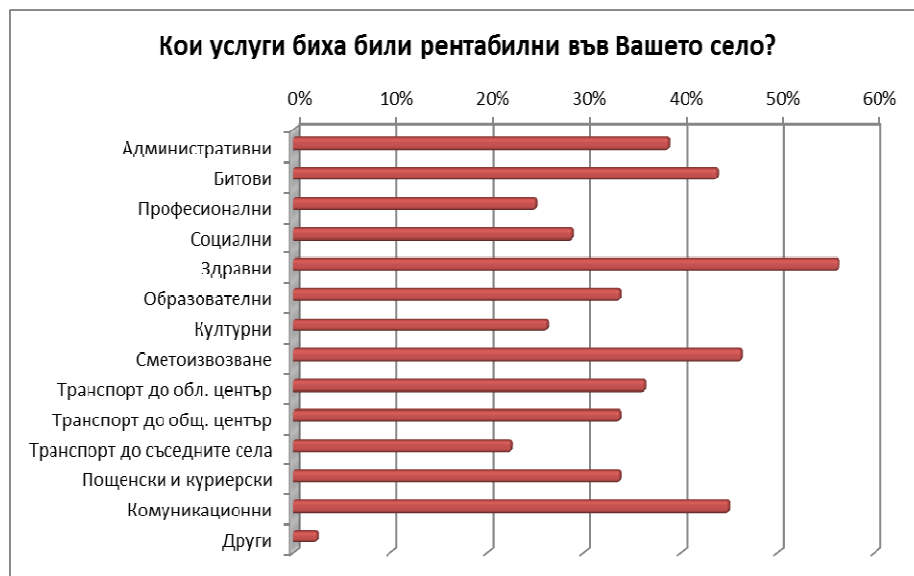
От графиката по-горе е видно желанието на респондентите за организиране на културни събития. Те се нареждат както следва – 64% предпочитат музикални концерти, 54 % панаири (кулинарни, на занаятите, земеделски и др.), 50% биха посетили театрална постановка, 46 % фолклорен фестивал, но има също и желаещи за кинопрожекции (44%) и изложби (33%).

Повече от половината от интервюираните (53 %) са декларирали желание за участие в квалификационен курс. Предпочитат се курсове за чужди езици, компютърни умения, шивачество, озеленяване, фризьорство, овощарство, пчеларство, както и за електротехник, автомонтьор, готвач, социален асистент и др.

Организиране и предоставяне на услуги

На респондентите бе зададен и въпрос за рентабилността на услугите. Целта бе още веднъж да се оцени доколко има предпоставки за развитие на конкретна услуга в съответното населено място. На първо място с 56% са поставени здравните услуги, следвани от сметоизвозването с 46%, комуникационните с 45% и битовите с 44%. Прави впечатление, че всички останали услуги набират повече от 20%. Тези резултати могат да се тълкуват, разбира се и като пожелание за наличието на такива услуги в конкретното село, но и като възможност за намиране на необходимата форма за предлагане на съответната услуга.

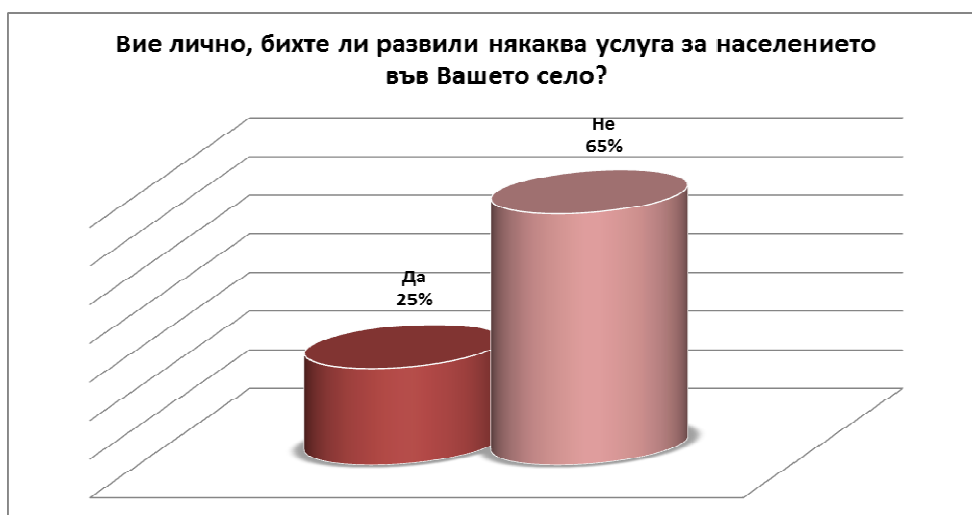
Една от тези форми е дофинансиране на някои от услугите от страна на Общината. Прави впечатление, че 78 % от изследваните лица са на мнение, че Общината трябва да дотира някои от услугите.

Това на практика се случва и в момента, но вероятно е необходимо да се потърсят допълнителни начини за подпомагане развитието на услугите в селата чрез предоставяне на помещения за ползване, организиране на програми за подпомагане

на малкия бизнес и др. В списъка за дофинансиране и/или друг вид подпомагане са: здравните услуги, образованието, културните услуги, сметоизвозването и др.

От друга страна не бива да се очаква само местната или държавната власт да решава проблемите. По отношение на някои от услугите (битови, професионални, комунални и др.) инициативата би следвало да дойде от самото население. В този ред на мисли прави впечатление, че по-голямата част от анкетираните (65%) не биха се ориентирали към развитието на услуги за населението. Оптимистичен все пак е фактът, че има и други 24%, които са мислили по този въпрос и при добро стечение на обстоятелствата биха започнали някаква самостоятелна стопанска дейност в сферата на предоставянето на услуги за населението. Идеите са свързани с откриване на кафе – сладкарница (с. Безмер), ремонтни услуги (с. Каблешково), фризьорски услуги (с. Нова Камена), спортна дейност (с. Кочмар), ветеринарни услуги (с. Кочмар), магазин за хранителни стоки (с. Зърнево), Преводи, легализация (с. Зърнево) и др.

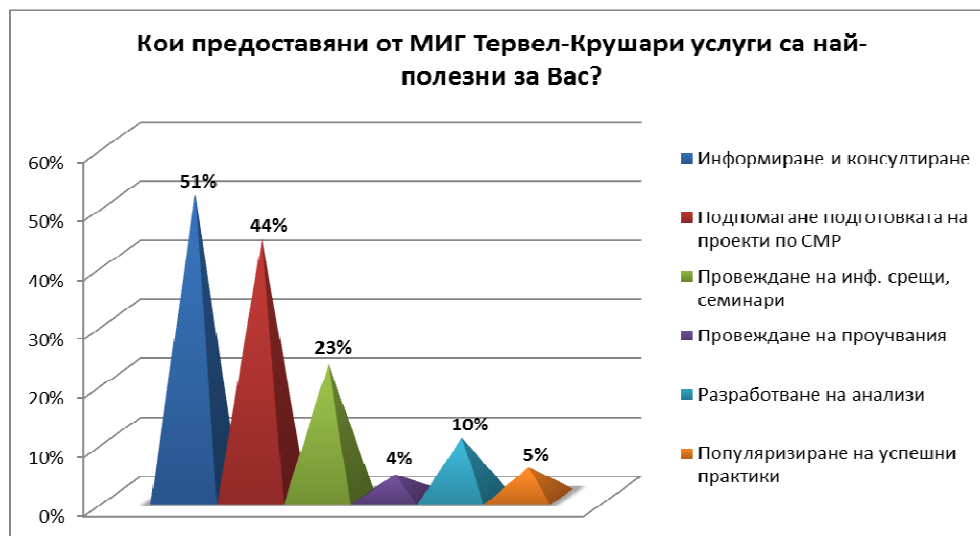
Един голям процент от интервюираните (66%) нямат препоръки за организиране на предоставянето на услуги за населението в тяхното населено място. Онези, които все пак са направили някакви препоръки, са се ориентирали към конкретни дейности, които вече бяха посочени по-горе. Ето и някои от тях:

- Да има кафе-сладкарница, фризьорски услуги (с. Безмер);
- Транспортът да е по-редовен; Да има сметоизвозване/контейнери (с. Каблешково);
- Водоподаването да е по-редовно (от 3 дни в селото няма вода) (с. Каблешково);
- Да се разкрие шивашки цех, за да се създадат работни места (с. Каблешково);
- Социална кухня (2) (с. Коларци);
- Да се подобри водоснабдяването в с. Нова Камена, където от 25 години няма течаща вода в някои части на селото.
- Да се открие социален патронаж в селото (достатъчно голямо е – около 500 къщи) (с. Нова Камена);
- Да има училище (с. Сърнец);
- Читалището да организира по-често разнообразни инициативи (с. Честименско);

- Да има всеки ден лекар в селото; Да има банкомат в селото; Да има каса в селото на кабелния и интернет доставчик (2) (с. Честименско);
- Трябва да се предлагат допълнителни услуги - в селото има единствено магазини за хр. стоки и няколко арендатора, друго нищо не се развива на този етап (с. Честименско);
- Общината да предоставя сграден фонд (с. Честименско);
- Частни уроци по Математика; Попълване на документи (с. Орляк);
- В селото има мандра, която замърсява околната среда – трябва да се вземат мерки (с. Жегларци);
- Да се обърне внимание на инфраструктурата, в момента е много лоша; Да се увеличат административните услуги (с. Жегларци);
- Предложение: хората, които работят по социалните програми да се редуват (с. Зърнево);
- Водоподаването да е по-редовно; Да няма режим на водата – сега всяка сутрин и вечер водата спира (с. Зърнево);
- Да има банкомат (2) (с. Зърнево);
- Да се поставят пътни знаци из селото; Да има легнали полицаи по главната улица (с. Зърнево);
- За има сметоизвозване (2); Да има повече възможности за реализация на младите (с. Зърнево).

Услуги на МИГ „Тервел – Крушари“

На изследваните лица бе зададен и въпрос, свързан с полезността за тях самите на услугите, предоставяне от МИГ „Тервел – Крушари“. Най-голям процент (53%) отговори събира дейността „информирание и консултиране“. Следват „подпомагане подготовката на проекти“ (44%), провеждането на информационни срещи и семинари (23%) и разработването на анализи (10%).

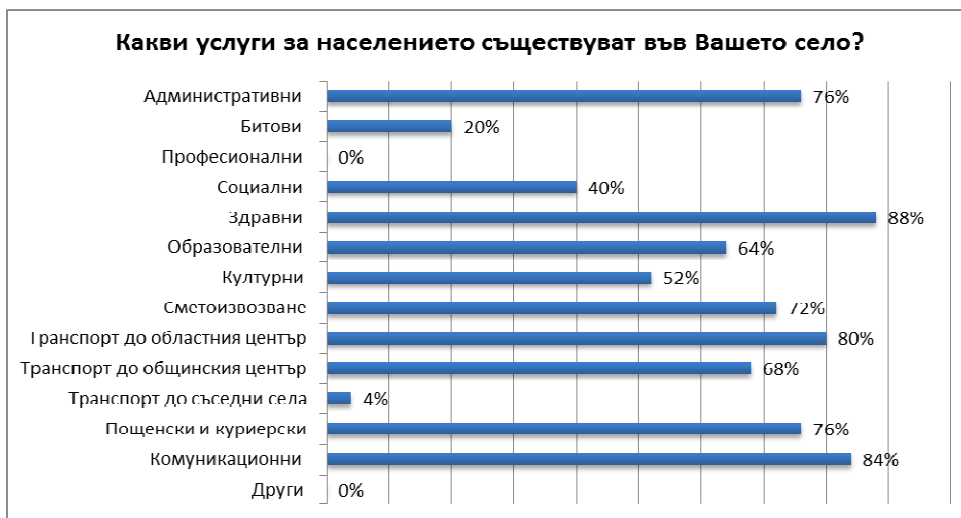

3.2 Община Крушари

В Община Крушари бяха проведени интервюта в 5 села: Полковник Дяково, Коритен, Лозенец, Телериг, Ефрейтор Бакалово.

Наличност на услуги

Оценявайки наличността на услуги в селото, в което живеят, изследваните лица посочват на първите места здравните услуги с 88%, комуникационните с 84%, транспортните до областния център с 80%. Втората група посочени са административните, пощенски и куриерски услуги с по 76%, транспортните до общинския център с 68% и образователните с 64%. В третата група са съответно културните с 52% и социалните с 40%. На дъното на класацията са транспортните до съседните села с 4% и професионалните с 0%. Това съотношение потвърждава хипотезата, че макар и налични, различните видове услуги са развити в различна степен в селата от общината. Поставянето на здравните услуги на първо място отново е предопределено от специфичните потребности на възрастните хора и необходимостта от по-често посещение на личен лекар. Що се отнася до комуникационните услуги, то както беше отбелязано по-горе, те са се превърнали в неделима част от ежедневието, а и с напредването на технологиите и конкуренцията между операторите са станали и по-достъпни до населението, независимо от населеното място, в което живее. От своя страна транспортът до областния център също е изключително важен за хората, тъй като много често се налага да се пътува до там, за да се получат услугите, които не са налични по местоживеене. Това се отнася преди всичко за битовите и професионални услуги, но също така и за културните и някои административни. Отново прави впечатление високият процент на пощенските и куриерски услуги, отново заради възможността пенсионерите да получават своите пенсии в брой в местните клонове на Български пощи, както и възможността за получаване и изпращане на парични преводи чрез специализирани финансови институции. Доста често е посочвано и сметоизвозването, което очевидно е налична услуга в селата от тази община.

Честота на използване на услугите

Картината на честотата на използване на услугите дава възможност за необходимостта съответната услуга да е налична постоянно или съответно да се предлага през известен интервал от време. Тези данни са и ориентир за

рентабилността на съответната услуга. Очевидно е, че най-често използваните услуги са комуникационните. Те са посочени от 48 % от изследваните лица. Прави впечатление, че анкетираните прибягват до административни услуги сравнително рядко. 28 % правят това веднъж на 6 месеца, 24 % веднъж годишно или още по-рядко. От гледна точка на тези данни не е особено целесъобразно част от административните услуги, които се извършват в общинския център, да се предлагат и в кметствата. Въпреки това вероятно би било възможно кметовете и кметските наместници да имат повече възможности за предлагане на услуги. Поне такава е желанието на хората, което е споделено в свободните им отговори.

Честотата на използването на битови услуги също е специфична. Отговор „ежеседмично“ е даден едва от 4 %, 16% да посочили „веднъж месечно“, а 12% от анкетираните „веднъж на 6 месеца“. Очевидно е, че въпреки изразеното желание подобни услуги да бъдат непрекъснато достъпни, то това би било изключително нерентабилно за онези, които ги предлагат. Тук решението би могло да бъде периодично предлагане на услугата по график след предварително записване. Те биха могли да се предоставят в оборудвани помещения в съответното населено място, които да се използват за различни видове услуги. Подобни „центрове за услуги“ биха могли да се помещават в сграден фонд, предоставен от общината безвъзмездно или срещу символичен наем.

Много по-рядко изследваните лица търсят професионални услуги. Само на 8% това им се налага ежеседмично, на 4 % веднъж на 6 месеца, а на 8% по-рядко. По подобен начин изглежда и честотата на използване на социални услуги. Само на 4% им се налага да ползват тези услуги ежеседмично, а на други 4% веднъж годишно. Ясно е, че при посочената честота на използване, тези услуги ще продължат да се предоставят в общинския или областен център.

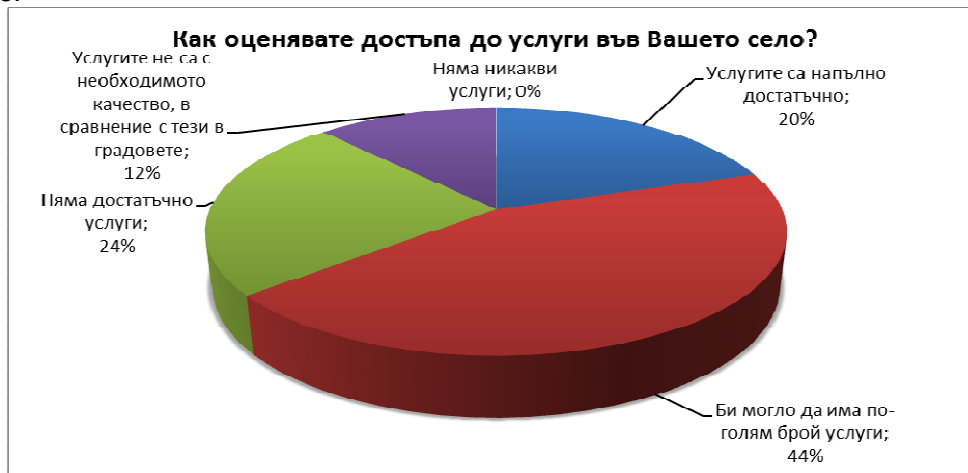
Картината при здравните услуги е по-различна. 16% от изследваните лица търсят услугите на лекар веднъж седмично, 28% ежеседмично, а останалите по-рядко. И макар, че на пръв поглед посещението на личния лекар в селото веднъж седмично да изглежда достатъчно, то анкетираните заявяват желанието си този тип услуги да са достъпни постоянно.

При транспортните услуги се наблюдава следната картина: Ежеседмично пътуване до областния център предприемат 16 % от изследваните лица, 36 % пътуват ежеседмично до тази дестинация, а 20% по-рядко. До общинския център ежеседмично пътуват 28% и ежеседмично 20%. До съседните села хората пътуват с обществен транспорт доста по-рядко. Имайки предвид това състояние може да се каже, че макар и оценката на хората за междуселищния обществен транспорт да не е много добра, то той вероятно не би могъл да бъде по-редовен заради рентабилността.

Достъп до услуги

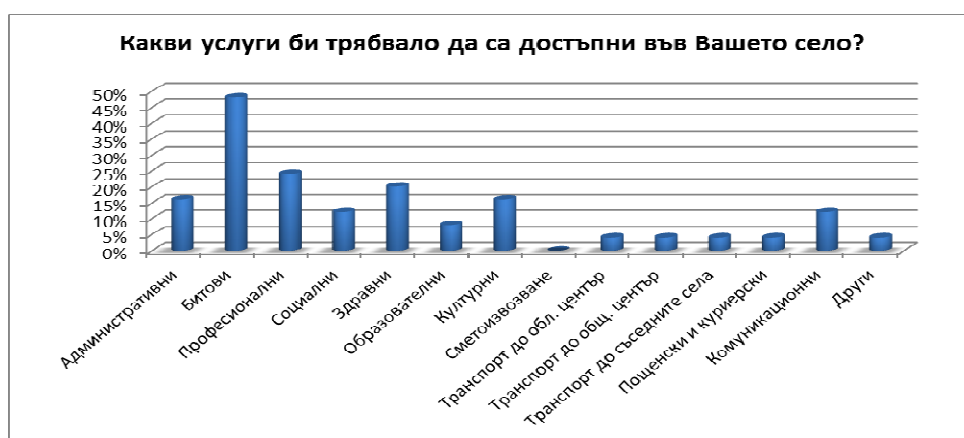
Оценявайки достъпа до услуги в своето населено място, най-голям брой от респондентите - 44% са на мнение, че услугите биха могли да бъдат и повече, а други 24% смятат, че няма достатъчно услуги. Тези отговори се обуславят от желанието за по-голям достъп до по-голяма гама от услуги на място по местоживееене. Както вече стана дума обаче, това не винаги е възможно и би следвало да се търсят алтернативни форми на предлагане на услуги, като например мобилни такива. Има и 20%, според които услугите са напълно достатъчно, а 12 % са на мнение, че услугите, които се предлагат в селата не са с необходимото качество в сравнение с тези в градовете.

Оценявайки значението на различните видове услуги за развитието на селото, най-голямата група от анкетираните (68%) посочват здравните услуги. Следват образователните (44%), административните (40%), битовите и социалните (36%). Макар и със значително по-малко проценти, но все пак с висок дял са транспортните услуги до областния център (28%), културните (24%), пощенските с (20%) и комуникационните (16%). Тази картина може да се обясни отново с възрастовата характеристика на населението. Прави впечатление също, че една част от услугите, които са относително добре развити, като комуникационните например, са отбелязани от сравнително малък брой изследвани лица.

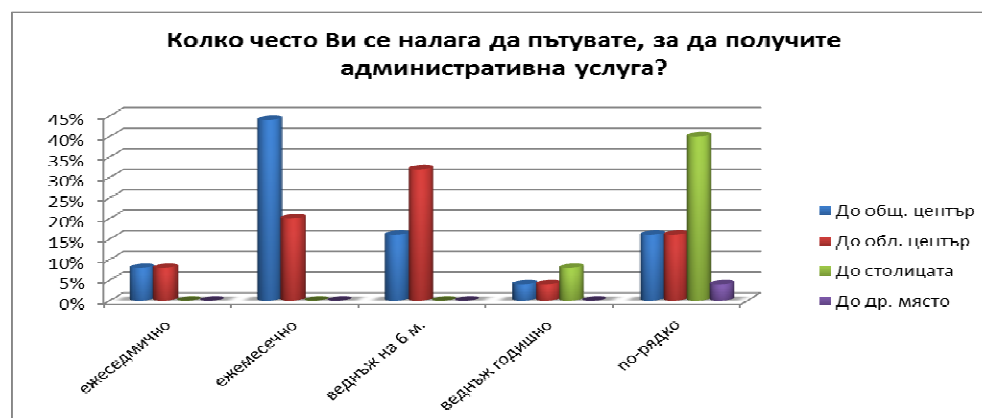

На следващата диаграма може да се види декларираното желание на изследваните лица за развитието на определени услуги в населените места, в които те живеят. Прави впечатление лидерството на битовите услуги с 48%. Този тип услуги са най-слабо развити в малките населени места и понякога за съвсем дребни неща, хората пътуват до общинския или областния център, което на практика оскъпява значително съответната услуга. По подобен начин е положението и при професионалните услуги. Те са посочени от 24 % процента от анкетираните. Но тъй като честотата на използване на този вид услуги е твърде малка, те със сигурност трудно биха могли да са постоянно достъпни за населението в селата. Решението отново може да се търси в периодичното предлагане на услугите по предварителен график. В свободните отговори като желани услуги са посочени също банкомати и електронни каси за заплащане на различните видове услуги – интернет, кабелна телевизия, мобилни телефони и др..

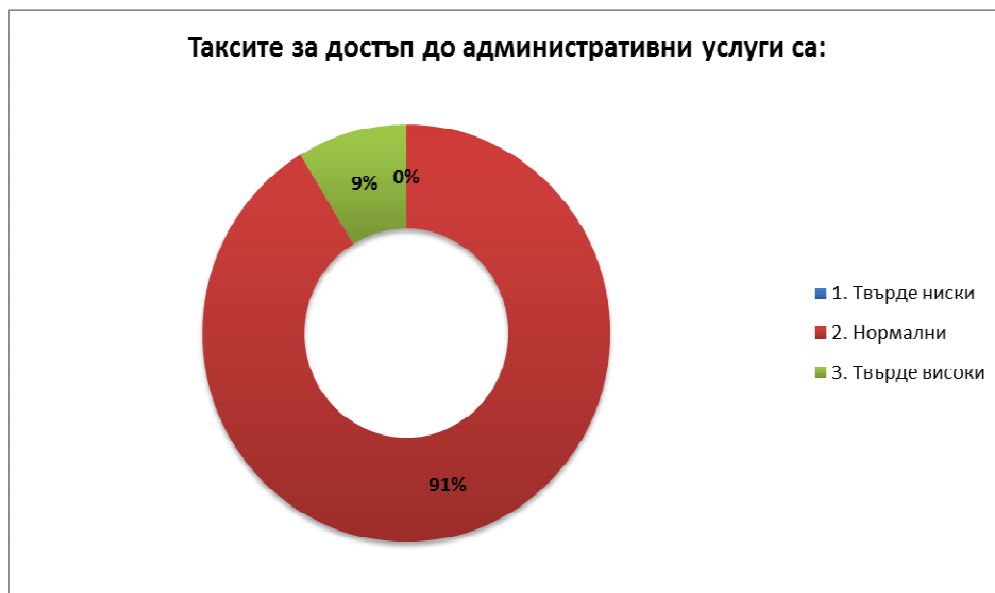
Необходимост от административни услуги

Макар и необходими, административните услуги се ползват сравнително рядко от населението на селата. За да получат тези услуги, хората пътуват най-вече до общинския и по-рядко до областния център, като по този начин съответната услуга се оскъпява значително. Най-голям процент от анкетираните (44%) пътуват до общинския център ежеседмично, за да получат някаква административна услуга, 16 % правят това веднъж на 6 месеца или по-рядко и само на 8% им се налага да пътуват по тази причина ежеседмично. Въпреки това обаче, би могло да се потърси възможност да се разшири гамата от административни услуги, които се предлагат в кметствата. Това определено би било възможно с наличието на добра интернет връзка в селата и развитието на електронните услуги.

Пътуванията до областния център за административни услуги са относително по-редки. 20 % от анкетираните пътуват ежемесечно, 32 % веднъж на 6 месеца, 16 % по-рядко, а 8 % ежеседмично. Тук решенията отново могат да се търсят в развитието на електронното правителство.

Оценката на респондентите за големината на таксите за административни услуги е почти еднозначна. 91 % определят таксите за достъп до административни услуги като нормални. За останалите 9 % те са твърде високи.

Сметоизвозване

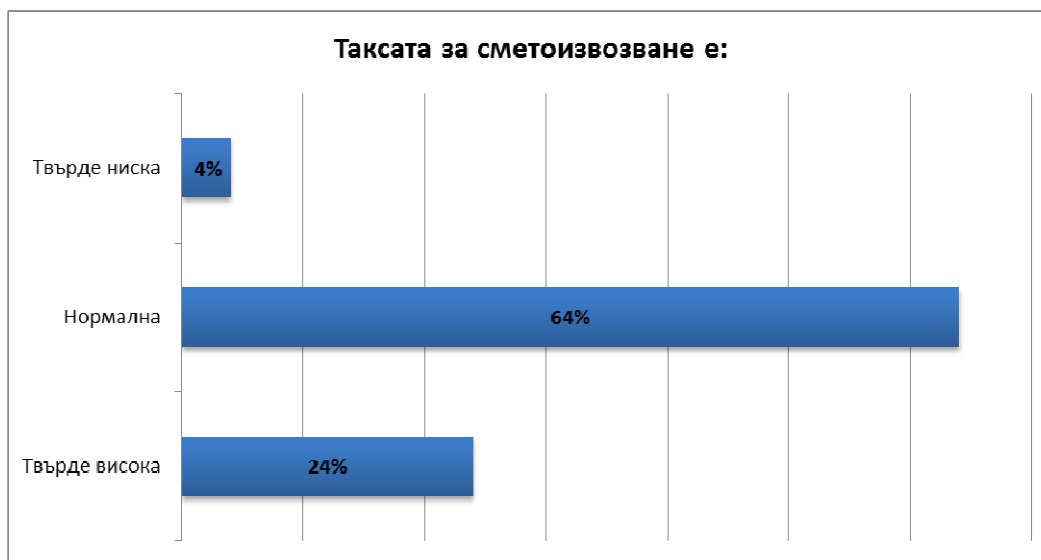
Макар и да не посочват сметоизвозването сред най-важните услуги за развитието на едно село, изследваните лица изразяват своето задоволство от наличието на този вид услуга. 72 % отговарят положително на въпроса „Доволни ли сте от качеството на сметоизвозването във Вашето село?“ Онези 28 на сто, които са отговорили с „Не“ обикновено в допълнение подчертават, че живеят на улици, отдалечени от централната част и понякога специализираните коли на сметоизвозването не достигат до тях. Това е особено характерно за зимния сезон, но се случва, макар и по-рядко, и по друго време. Желанието на голяма част от интервюираните е сметоизвозването да става по-често, макар че има и такива, които смятат, че то е съвсем редовно. Има разбира се и отговори, които твърдят обратното.

Като например:

- В района, в който живея, няма контейнер, най-близкият е на главната улица;
- Идват рядко и контейнерите се препълват;
- Има контейнери само в центъра;
- Кофите са пълни, не се извозват своевременно (3) (с. Телериг);
- През зимата не изпразват редовно всички контейнери (с. Бакалово);
- Може и по-често да идват;
- Техниката е на ниво, но трябва да е по-често (с по-съгъстен график).

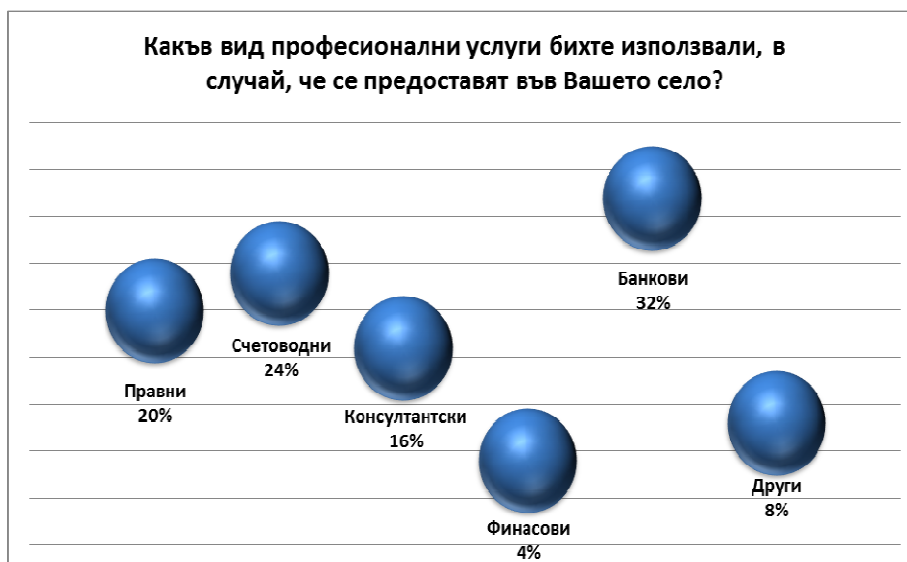

Що се отнася до мнението на респондентите за размера на таксата за сметоизвозване, то мнението на по-голямата част от тях (64%) е, че тя е нормална, 24% я намират за твърде висока, а 4 % за твърде ниска. Желанието за размера на таксата варира от 3 до 20 лв. годишно.

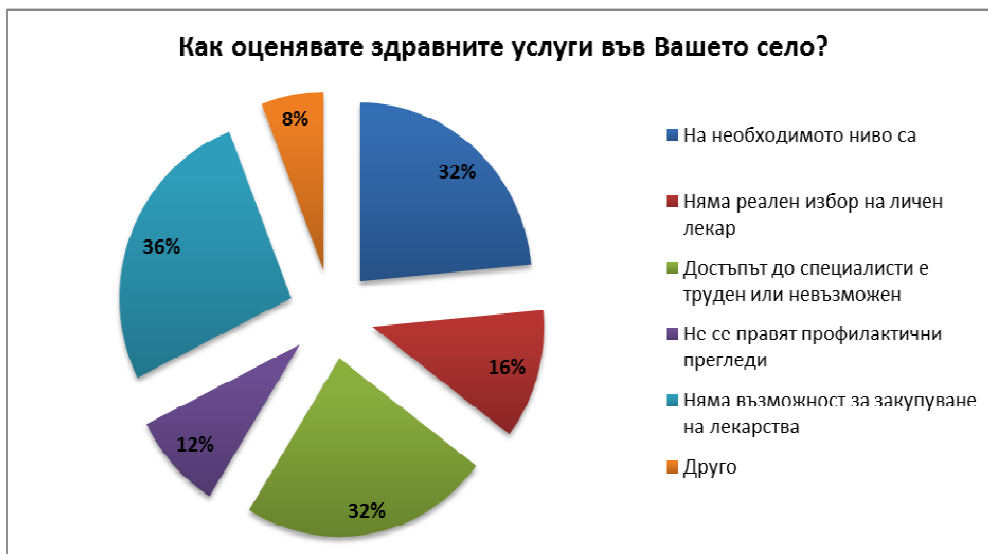
Професионални услуги

Както бе отбелязано по-горе, професионалните услуги определено липсват в селата на общината. Това обуславя и изразеното желание за тяхното предлагане. Най-голям процент от анкетираните (32 %) имат интерес към банковите услуги. Тук на първо място става дума за необходимостта от банкомати, която бе коментирана по-горе, но също така и за възможностите за банкови преводи. Следват желанията за счетоводни (24%), юридически (20%) и консултантски (16%) услуги. Спецификата на т.нар. професионални услуги предполага наличието на специалисти или специализирани институции, което на практика е невъзможно в малките населени места. С оглед на тези факти би могло да се мисли за периодично предлагане на съответните услуги на място, като предварително се проучват потребностите, правят се графици и т.н. Организацията на такъв начин на предлагането на услуги не е много лесен, но при желание както от страна на търсещите услуги, така и от страна на предлагащите, то би могло да се осъществи. Една от формите е организирането например на потребителски кооперации или други форми на взаимодействие, сътрудничество и подпомагане между потребителите.

Здравни услуги

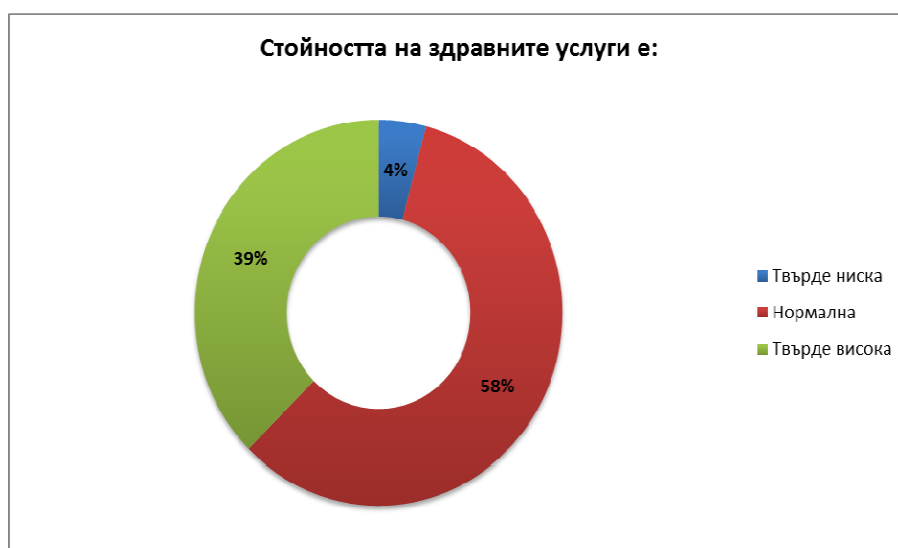
Здравните услуги очаквано бяха посочени от изследваните лица като най-важните за развитието на едно малко населено място. Причините за това вече бяха коментирани по-горе. Що се отнася до оценката на жителите на селата от Община Крушари за здравните услуги, то най-голям процент (36%) посочват невъзможността за закупуване на лекарства на място. Причините за това положение също бяха коментирани при разглеждане на резултатите от Община Тервел. 32 % от анкетираните смятат, че здравните услуги в селото, в което живеят, са на необходимото ниво. Хората са доволни все пак, че има личен лекар, който макар и рядко (понякога само веднъж седмично) посещава селото. 32 % са посочили също, че достъпът до лекари – специалисти е труден или невъзможен. За да се подложат на преглед от специалист, пациентите пътуват до общинския център, а в повечето случаи до областния център. Тук е една от нишите за организирани прегледи от специалисти на място по предварително записване. Разбира се, тъй като този тип прегледи се извършват със специализирана апаратура, е необходимо специалистите да разполагат с мобилни апарати.

По подобен начин биха могли да се организират и профилактични прегледи, които са посочени от 12 % от изследваните лица. В свободните си отговори анкетиранияте дават следните мнения:

- Здравната система трябва да е коренно различна – да има по-голяма намеса от страна на държавата, да има поне два здравни фонда, за да има конкуренция;
- Има какво да се желае – след обяд няма лекар, няма линейка;
- Личният лекар е за много кратко време в селото (за 3 часа на ден) – това не е достатъчно (с. Лозенец);
- Лекарствата се купуват от личния лекар;
- Доволна съм от личния лекар – посещава ни редовно (с. Бакалово);
- Лекарят идва веднъж седмично (с. Бакалово).

Отговаряйки на въпрос за стойността на здравните услуги, то по-голямата част от хората (58%) ги определят като нормални, 39 % като твърде високи и 4 % като твърде ниски. По отношение на потребителските такси мненията варират от нулева стойност до 4 лв.

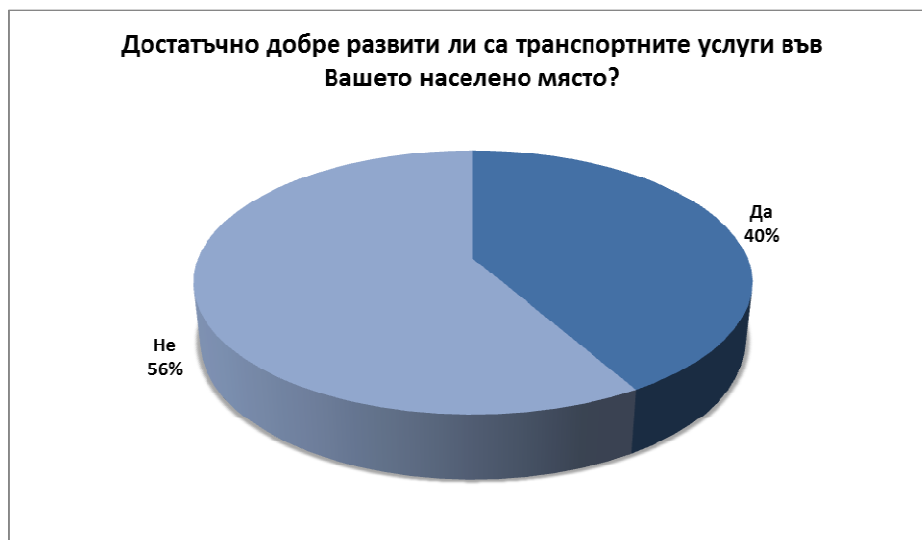

Транспортни услуги

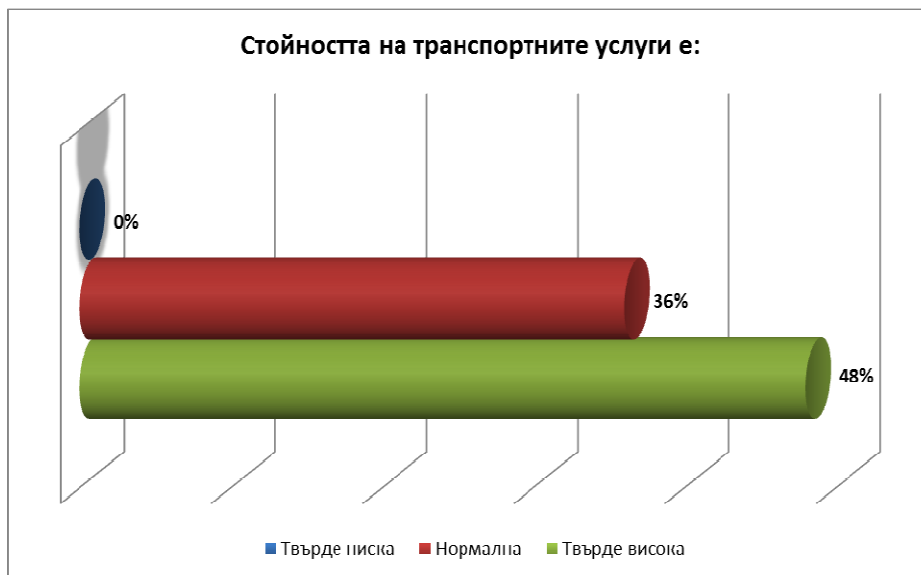
Оценявайки развитието на транспортните услуги, по-голямата част от респондентите (56 %) смятат, че те не са достатъчно добре развити. В свободните си отговори респондентите посочват че:

- Липсват междуселищни връзки;
- Няма удобни автобуси до Крушари;
- Повечето хора използват личните си автомобили – по-удобно и по-евтино излиза;
- По-често да има автобуси (3), по-добро качество на пътищата;
- Би могло да се предоставят още;
- Хората не пътуват с автобус, има частни превозвачи;
- Има само един автобус, с неудобно разписание (с. Бакалово) (3);
- Транспортът – много на рядко (с. Телериг);
- Не са достатъчно автобусите – трябва да има по-често, за да не се използват частните таксита (2) (с. Телериг);
- Останаха само 2 линии – сутрин и вечер (с. Телериг);

Тези мнения до голяма степен очертават една не особено добра картина на обществения транспорт в селата на общината. През повечето населени места автобусите минават само два пъти дневно, а има и такива през които това се случва само веднъж дневно.

Мнението на респондентите за стойността на билетите за пътуване е на двата полюса. По-голямата част (48%) намират цените за твърде високи, а останалите за нормална. Това разпределение вероятно се дължи и на честотата на пътуване.

Комуникационни услуги

Прави впечатление съответствието между предлаганите комуникационни услуги и потребностите на жителите на селата. 79% от анкетираните намират този тип услуги за адекватни на техните нужди. Останалите 21 % са на противоположното мнение. Могат да се видят и противоречиви мнения, които декларираят удовлетворение от качеството на услугите, но неудовлетворение от цената. Онези, които отговарят отрицателно, подкрепят това свое мнение със следните твърдения:

- Обхватът на мобилните оператори не е добър (2);
- Няма достъп до интернет (кабелен);
- Качеството на мобилните услуги е много лошо – няма обхват (с. Телериг);

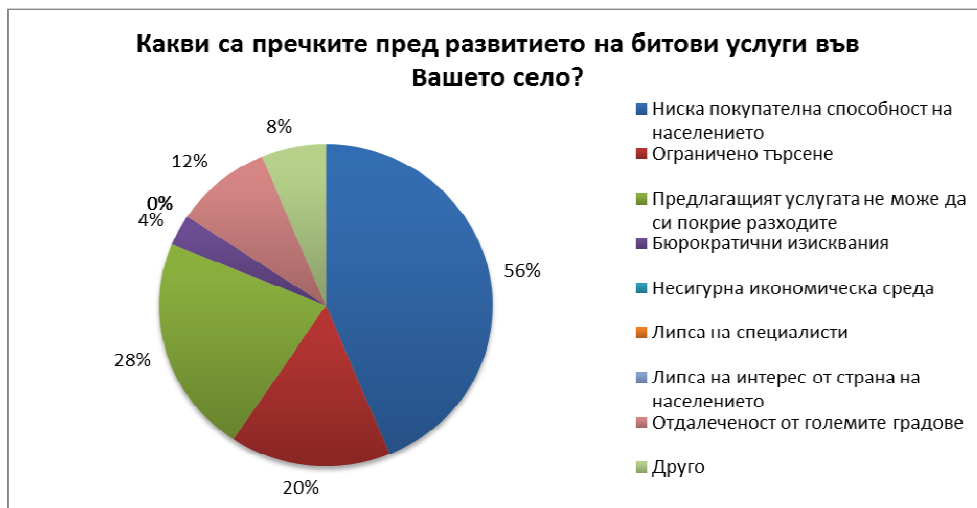

Битови услуги

От желаните битови услуги, които би трябвало да се предлагат в селата, с най-много проценти (52%) са фризьорските и козметични услуги. По-горе вече бяха коментирани възможностите за предоставяне точно на такъв тип услуги.

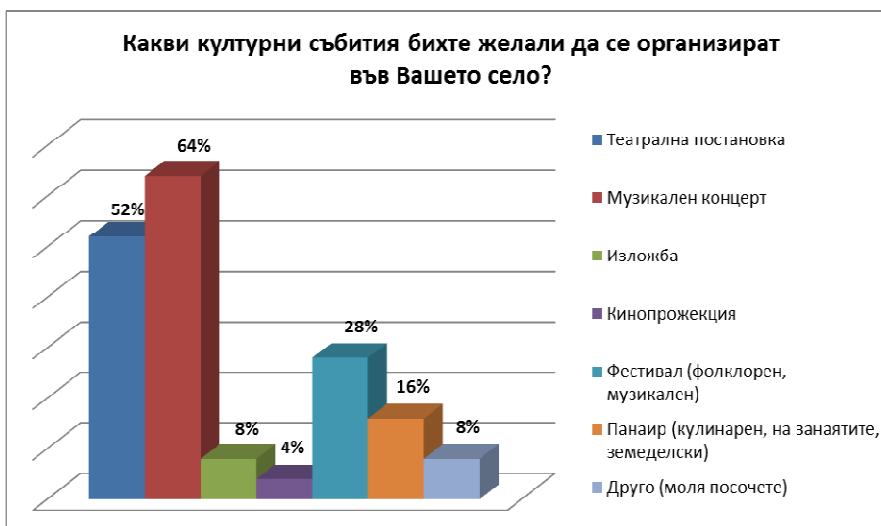

С доста висок процент са също шивашките услуги (44%) и ремонтните работилници (32%). Тези данни потвърждават хипотезата, че и в малките населени места би следвало да се търсят начини за предлагане на такъв тип услуги. Това със сигурност би облекчило живота на населението. Разбира се да се организират такъв тип услуги в малките населени места е трудна задача. Пречките понякога са твърде големи и това от една страна разколебава предприемачите или занаятчиите, а от друга обезсърчава потребителите. Класирайки тези пречки, анкетираните поставят на първо място с 56 % ниската покупателна способност на населението. Това очевидно е пречка, която до голяма степен е зависима от икономическото положение в държавата и конкретно с финансовите възможности на населението в селата. От една страна преобладава възрастното население, което получава ниски пенсии, от друга има значителна част малцинства, които в своето мнозинство са незаети и разчитат на социални помощи. На второ място с 28% се нарежда твърдението, че предлагащият услугата не може да си покрие разходите. Това със сигурност е така, ако се разчита на продажби само в едно населено място. При комбиниране на няколко населени места, които да се обслужват по график, ситуацията би могла да изглежда значително по-различно. 20 % от анкетираните смятат, че друга важна пречка е ограниченото търсене на услуги. В повечето случаи хората, нуждаещи се от различни услуги, ги търсят при посещенията си в общинския или областен център. Това до голяма степен се определя и от предполагаемото по-високо качество на услугите в по-големите населени места.

Културни услуги

Заявявайки желанията си за организиране на културни събития, на първо място с 64 % респондентите посочват музикалните концерти. Това се дължи вероятно и на традициите, които има в селата за организиране на музикални концерти по различни поводи, в това число и организиране на концерти на местни или гостуващи самодейни състави. За преобладаването на този тип културни събития сред мнението на анкетиранияте допринасят и организираните в различни населени места на общината фестивали. На второ позиция с 52% са поставени театралните постановки. Разбира се повечето от хората разбират, че това е доста трудно осъществима идея, най-вече поради високата цена на този тип услуги, а понякога и поради липсата на подходящи за това сцени. Много от хората биха отишли с удоволствие на театрално представление ако е безплатно, но сравнително малко са онези, които биха платили затова. 28 % от изследваните лица желаят в селото да се организират фестивали (28%) и панаири (16%). Както беше подчертано, в общината има подобни традиции и те би следвало да се разширяват и обогатяват в бъдеще. Участието на населението в организирането и провеждането на подобни събития би могло да създаде допълнителни възможности за заетост.

Оценявайки пречките пред развитието на културните събития в своето село, най-много гласове (24%) събира ниската популателна способност. Този твърде негативен фактор до голяма степен би обезкуражил всеки, който има идея за организиране на културни събития. 16 % от интервюираните определят като пречки липсата на интерес от страна на населението и липсата на инициативи от страна на културните институции. Тук се изпада в противоречие, понеже от една страна местните читалища се стремят да организират разнообразни културни събития, а от друга хората недооценяват тези инициативи или ги намират за недостатъчни.

Ето и свободните отговори за пречките пред развитието на културни събития:

- Би трябвало да се увеличат средствата;
- Читалището е затворено от ХЕИ (2) (с. Лозенец);
- Няма подходяща сграда – читалището е в ремонт (2);
- Няма достатъчно хора;
- В читалището не се случват нещата (с. Бакалово);
- Проблем: ниска грамотност, недостатъчно финансирани услуги;
- Читалището провежда достатъчно инициативи (с. Телериг);

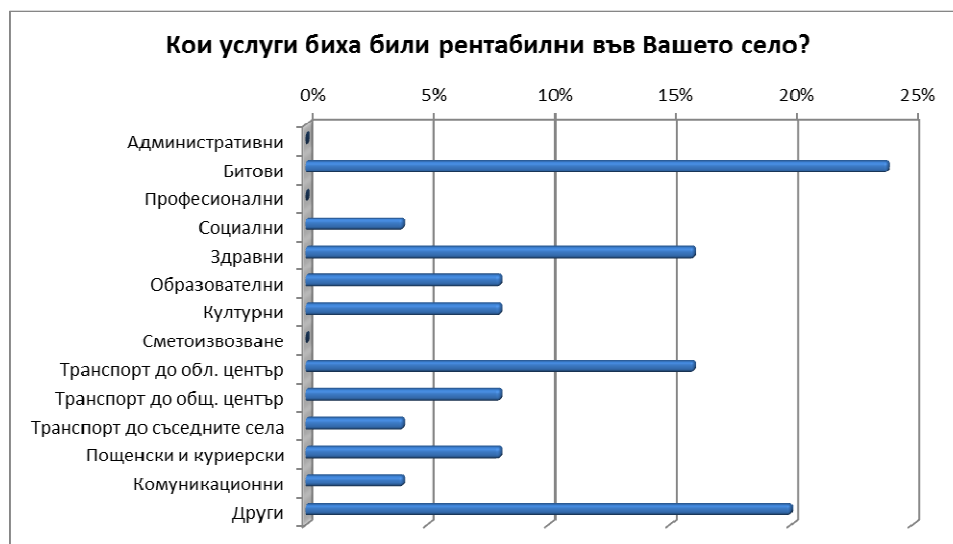
По-голямата част от анкетираните (76 %) биха се включили в курс за професионална квалификация. Желанията са:

- Компютърна грамотност (5);
- Шофьорски курс;
- Фризьорство;
- С педагогическа насоченост;
- Овощарство;
- Търговия.

Организиране и предоставяне на услуги

Основен фактор при предоставяне на услуги е тяхната рентабилност. Оценявайки този фактор, то с най-голям процент по отношение на рентабилността са административните услуги с 24 %. Следват здравните и транспортните услуги до областния център с по 16%.

В свободните отговори са посочени още:

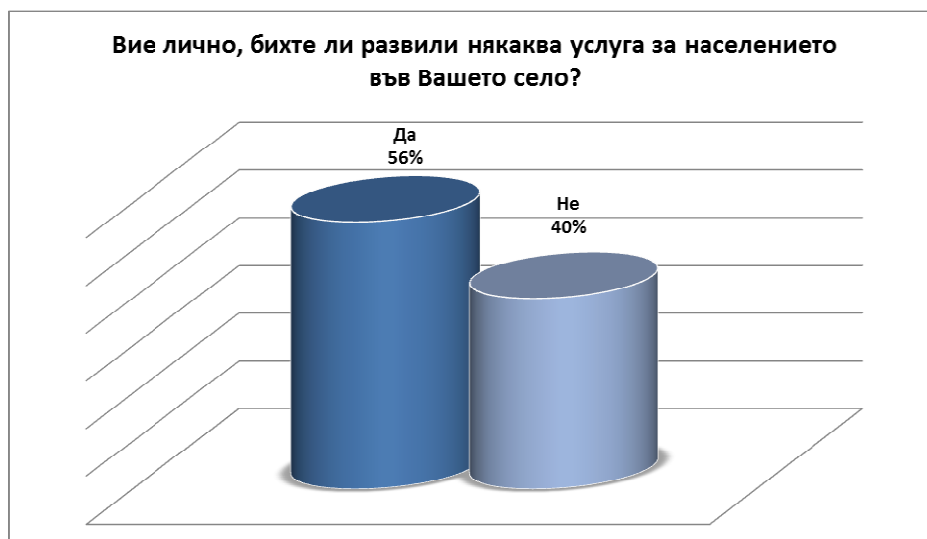
- В сферата на леката промишленост;
- В сферата на пчеларството;
- Услуги, свързани с преработката на земеделска продукция;
- Интернет зала;
- Услуги в сферата на земеделието;
- Шивашки цех (с. Телериг).

Като цяло респондентите подлагат на съмнение рентабилността на която и да е услуга. И тук съвсем естествено се появява въпроса дали трябва да се дотират някои от услугите. Категорично за дотирането са 48% процента от анкетираните. Мненията в тази посока са доста разнообразни:

- Социални - Социален патронаж;
- Обучителни;
- Правни консултации;
- Дейности, повишаващи нивото на живот на хората;
- Транспортни услуги (3);
- Битови услуги (3);
- Ако хората са инициативни, Общината няма нужда да се намесва;
- Здравни (2);
- Културни;
- Общината прави достатъчно (проект по Глобални Библиотеки) (с. Телериг);
- Стига да има достатъчно средства;
- Да се предоставя общинска земя;
- Ученическото хранене.

На въпроса дали те лично биха развили някоя услуга, 56 % отговарят положително и 40 % негативно.

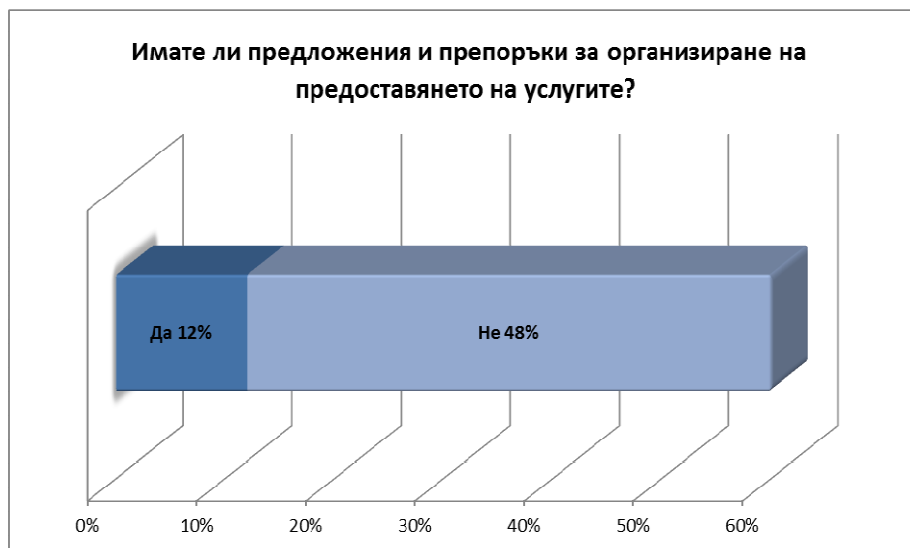
Отговорилите положително проявяват интерес към разкриването на следните видове услуги:

- Ветеринарни услуги – ветеринарна аптека;
- Ремонт на дребногабаритна техника;
- Магазин за хранителни стоки;
- Фризьорски услуги (2);
- Шивашка работилница;
- Дискотека (с. Бакалово);
- Изкупуване на мляко (с. Бакалово);
- Животновъдна ферма (крави);
- Овощна градина;
- Магазин за хранителни стоки; сладкарски цех (с. Телериг);
- Ремонт на селскостопанска техника (с. Телериг).

48% от респондентите се въздържат от предложения и препоръки за организиране предоставянето на услуги. 12-те на сто, които са отговорили положително на този въпрос са направили следните предложения:

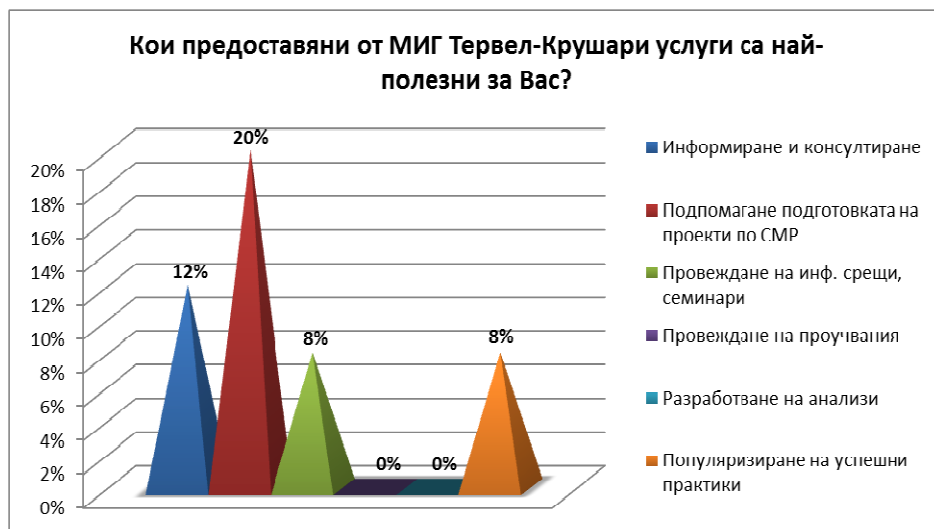
- Общината да се допитва до населението;
- Здравеопазване – да идва по-често специалист;
- Култура – по-чести инициативи от страна на читалището;
- Да има пункт за изкупуване на мляко – имало е, но е закрит;
- Да има шивашки цех – има достатъчно работна ръка;
- В пощенския клон да има възможност да се получават по-големи суми;
- Таксата за интернет и кабелна да се заплащат в селото, а не в Добрич;
- Да се подкрепя животновъдството;
- Да се открие аптека в селото;

- Да се организират спортни мероприятия.

Услуги на МИГ „Тервел – Крушари“

Оценявайки полезността на предоставяните от МИГ “Тервел – Крушари” услуги, изследваните лица са поставили на първо място подпомагане подготовката на проекти с 20%. Следват информирането и консултирането с 12% и провеждането на информационни срещи и семинари, както и популяризиране на успешни практики с 8%.

Тези данни илюстрират интереса на населението към дейността на МИГ-а, а в свободните разговори и ключовите интервюта се подчертава неговото значение за подпомагане на редица икономически, културни и социални инициативи в селата, които биха повишили жизнения стандарт на населението.

3.3. Сравнителен анализ

Както личи от направения по-горе преглед на състоянието на услугите за населението в двете общини, то общото е значително повече от различията. Това е

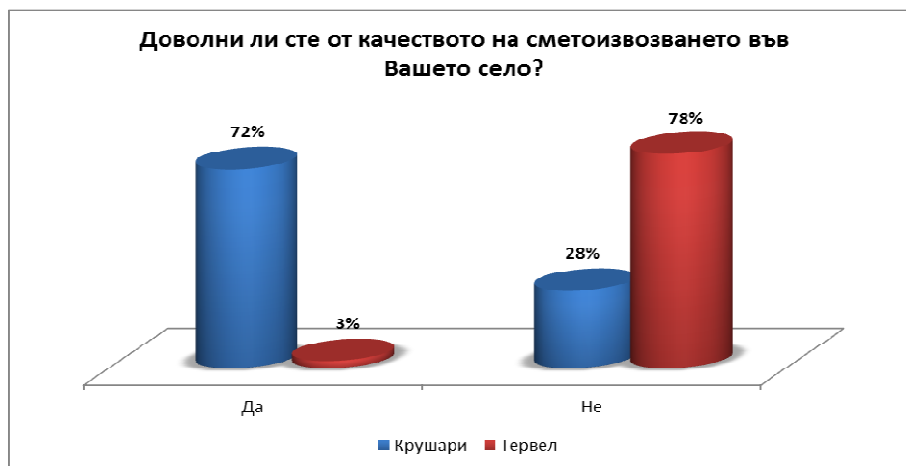
лесно обяснимо, поради близостта на двете общини, но и благодарение на общите демографски характеристики на населението, икономическия им статус, особеностите на местния бизнес и др. Разбира се има и известни различия по отношение на предлаганите услуги. За да се избегнат повторенията, ще бъдат визирани предимно различията в отговорите.

Прави впечатление, че жителите на селата от Община Тервел са значително по-критични, оценявайки достъпа до услуги в селата. Посочвайки кои са най-важните за развитието на селото услуги, те посочват такива, които определено липсват или пък не са чак толкова развити. Респондентите от тервелските села в много по-голяма степен демонстрират своето желание от по-добър достъп до услуги по местоживеене, което е видно и от по-високите проценти на отговорите. Това съвсем ясно може да се види на графиката по-долу.

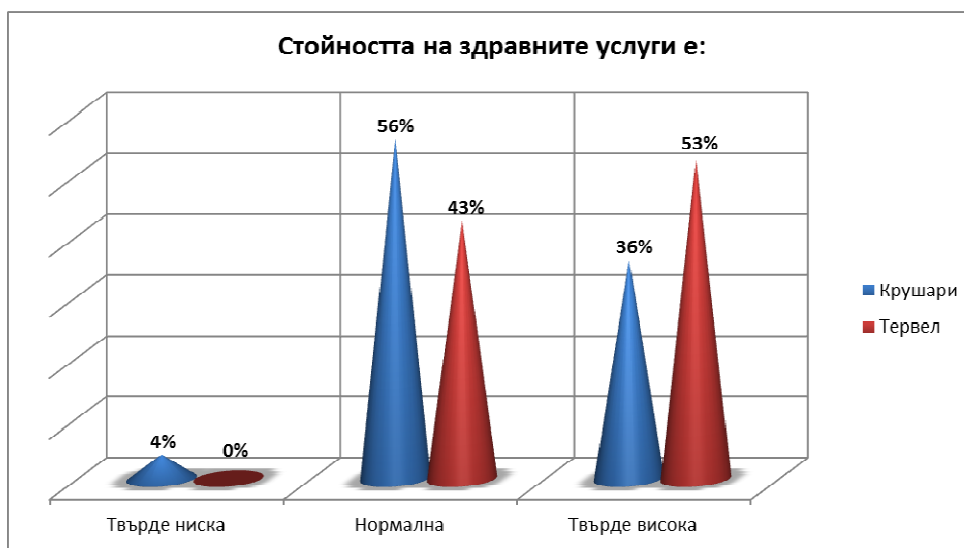
Разликите между отговорите на респондентите от двете групи продължават и при оценката на таксите за административни услуги. 84% от анкетираните в Община Крушари смятат, че те са нормални, срещу 36% от анкетираните в Община Тервел. Съответно 59% от вторите определят таксите като твърде високи, срещу само 8% от първите. Това разминаване вероятно може да се обясни и с разликите в честотите на използване на съответните услуги от респондентите, попаднали в двете групи.

Удовлетвореността от сметоизвозването също е на двата полюса в отговорите на двете групи респонденти. Това определено се дължи на факта, че в тервелските села няма организирано сметоизвозване. Очевидно е, че тези отговори се дължат на желанието у хората да ползват тази услуга, която е изключително необходима и би подобрила бита на жителите на селата, и в същото време би допринесла за опазване на околната среда. В свободните разговори участниците в количественото проучване, както и интервюираните в рамките на ключовите интервюта споделят открито своите надежди за по-бързото разрешаване на този проблем.

По отношение на интереса към наличието на професионалните услуги се наблюдава съвпадение на отговорите и при двете групи, като разликите са единствено при банковите услуги, където 78 % от живеещите в селата на Община Тервел биха ползвали такива услуги срещу повече от два пъти по-малко (32%) за жителите на другата Община.

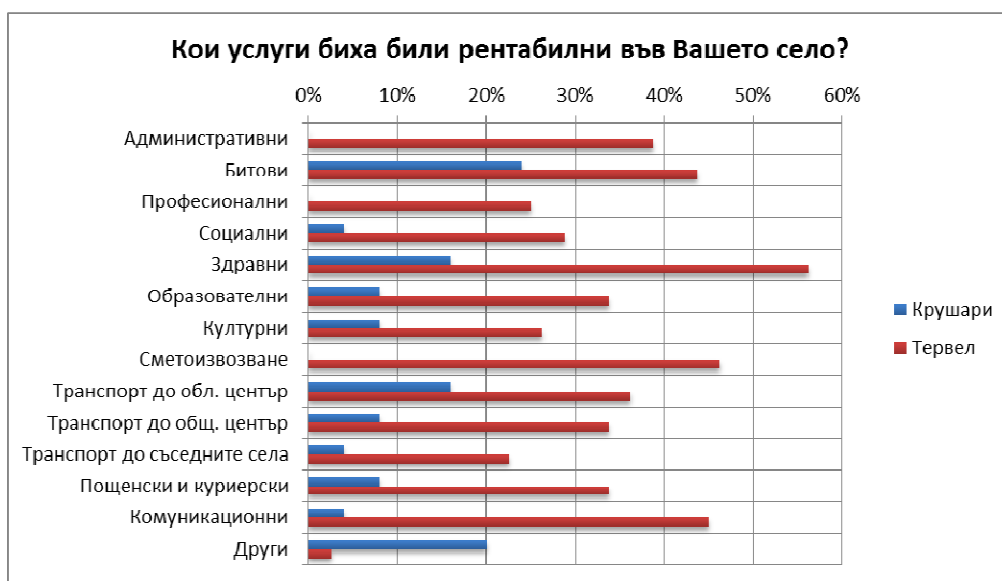
Има известно разминаване и в оценките на стойността на здравните услуги. 53% от респондентите от Община Тервел са на мнение, че здравните услуги са по-скоро скъпи срещу 36% от тези от Община Крушари. Едно от обясненията може да се търси във факта, че една част от анкетираните споделиха, че не са здравно осигурени и им се налага да плащат по-високи цени за преглед при лекар.

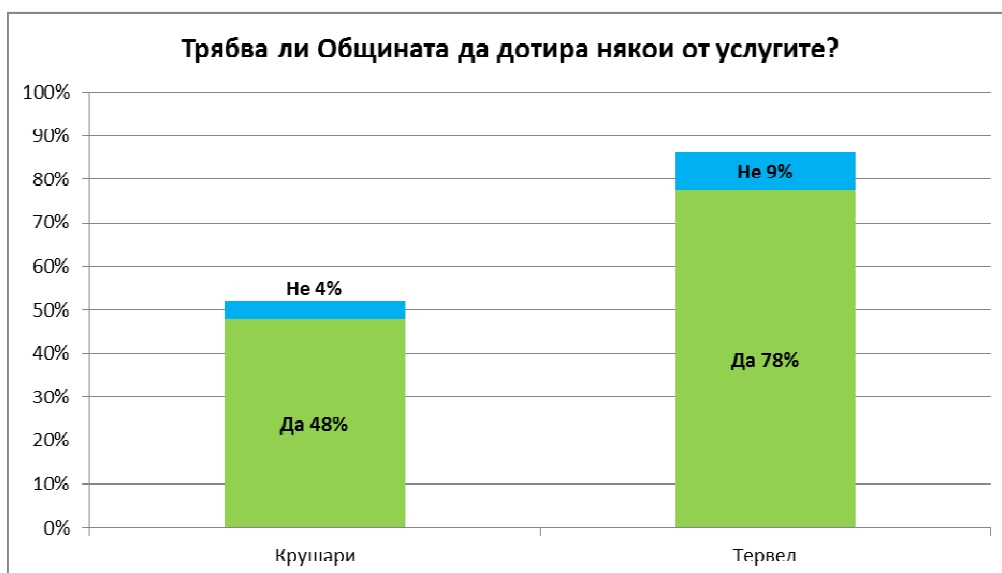
При оценяване на пречките пред развитието на битови услуги има една основна разлика в отговорите на двете групи. 60% от респондентите от Община Тервел посочват като основна пречка отдалечеността от големите градове. Тази причина е посочена само от 12 % от респондентите от Община Крушари. Това вероятно е и белег за усещане на доста по-голяма изолираност у жителите на първата община.

Подобно голямо разминаване наблюдаваме и при оценка на пречките пред развитието на културни услуги. Анкетираните от тервелските села посочват като най-голяма пречка (54%) ниската покупателна способност на населението срещу 24 % от отговорите на анкетираните от Община Крушари, и отново 41 % от първата група изтъкват като пречка отдалечеността от големите градове срещу само 8% от втората група.

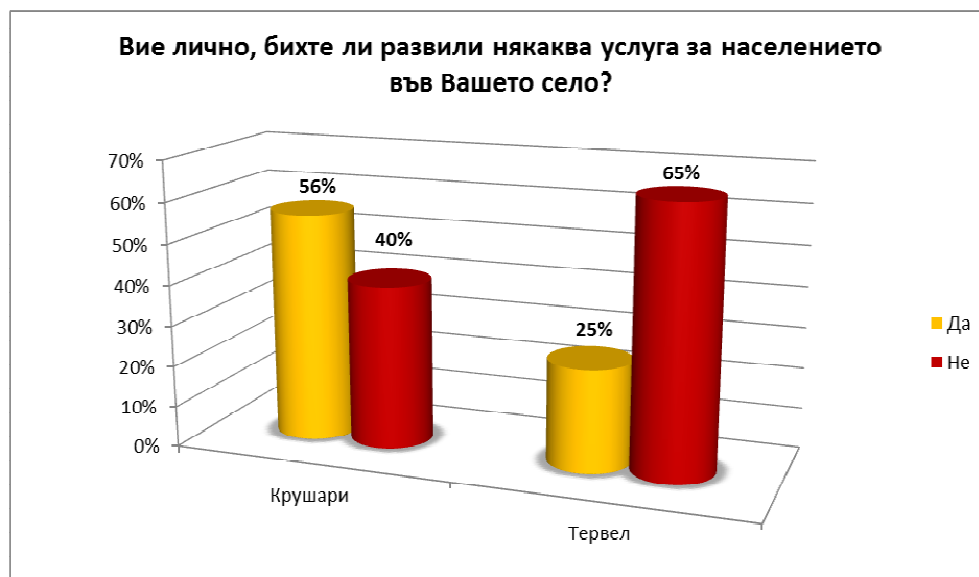
Давайки мнението си за предполагаемата рентабилност на услугите, жителите на Община Тервел са доста по-оптимистични от тези на Община Крушари. Този оптимизъм се вижда ясно на графиката по-долу. За всички видове услуги, анкетираните от първата група смятат, че биха били по-рентабилни, в сравнение с доста по-песимистичните оценки на втората група.

Значителна е разликата между двете групи респонденти и при отговора на въпроса „Трябва ли Общината да дотира някои от услугите?“. Много повече от анкетираните от Община Тервел (78%) отговарят утвърдително на този въпрос, срещу 48% от тези от Крушари.

Явно жителите на Община Тервел разчитат много повече на Общината, отколкото на собствената си инициативност, защото 65% от анкетираните категорично заявяват, че не биха развили никаква услуга, срещу 25%, които отговарят утвърдително. За сравнение, 56% от анкетираните жители на Община Крушари биха развили никаква услуга за населението, а 40% са на противоположното мнение.

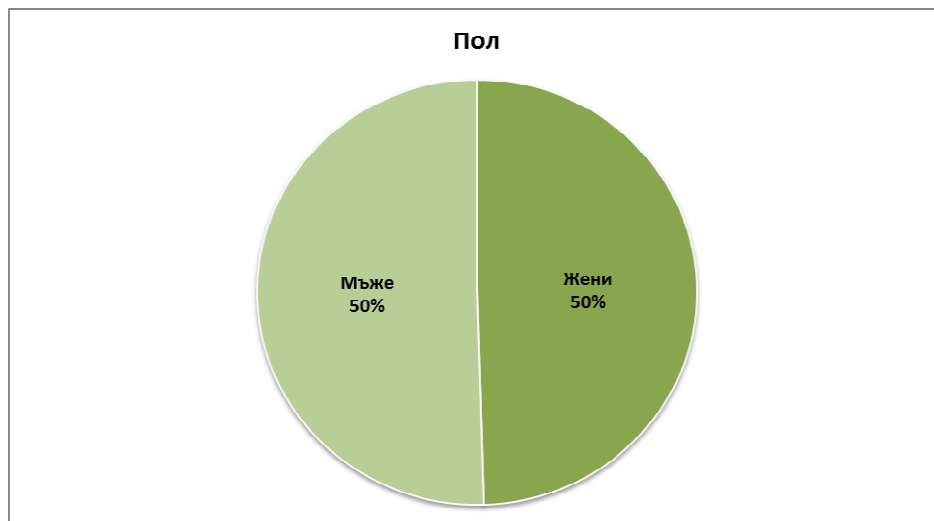

Оценявайки полезността на услугите, които предоставя МИГ „Тервел – Крушари“, двете групи анкетирани са акцентирали на различни услуги. Тези разлики биха могли да се видят на графиката по-долу. Прави впечатление също, че повече от анкетираните жители на Община Тервел бяха запознати с дейността на сдружението.

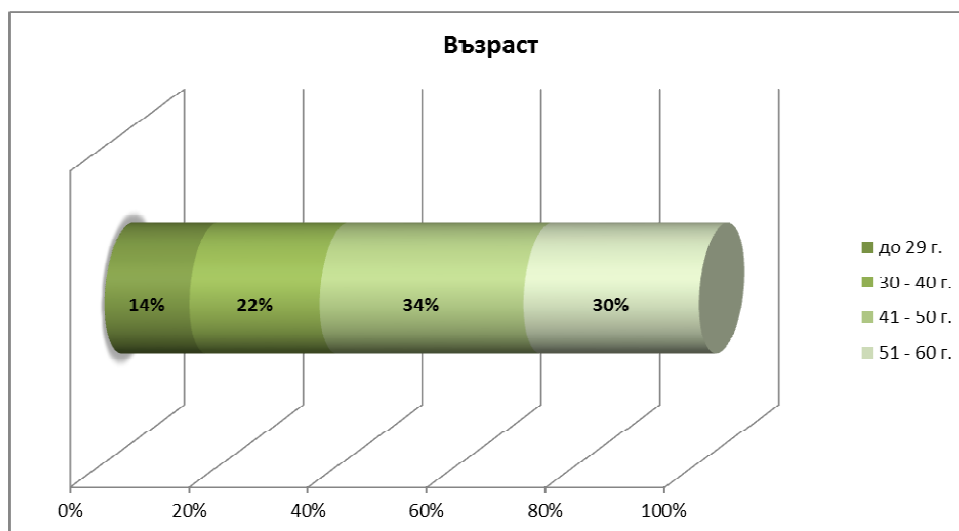

4. Демографски характеристики на изследваните лица

Разпределение на респондентите по пол

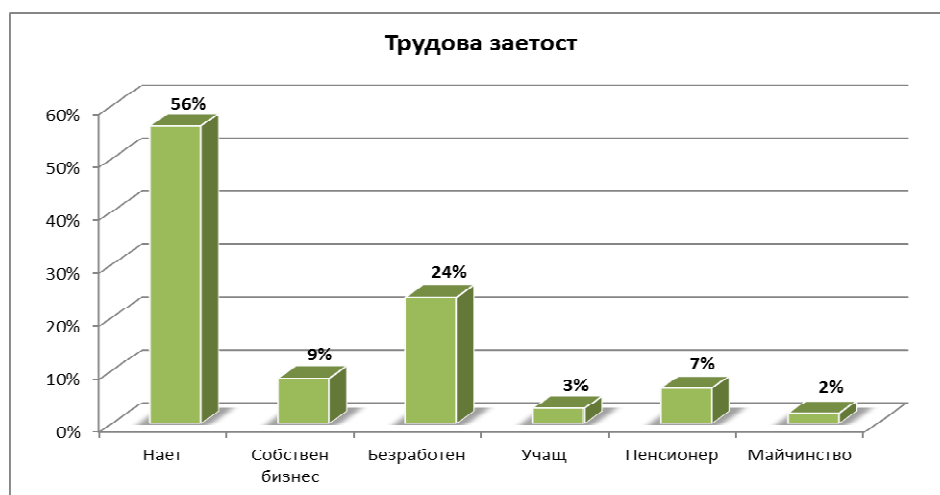
Разпределение на респондентите по възраст

Разпределение на респондентите по образование

Разпределение на респондентите по форма на заетост

4. Обобщения и препоръки

Резултатите от проведеното проучване дават една доста ясна картина за състоянието на услугите за населението в двете общини, които се обслужват от МИГ „Тервел – Крушари“. Тази картина е доста противоречива, защото на пръв поглед в селата от двете общини съществуват почти всички видове услуги, които се предлагат и в градовете, а от друга страна голяма част от тези услуги по мнението на изследваните лица не са с необходимото качество и ритмичност. Например комуникационните услуги, които стават все по-достъпни, но все още не са с необходимото качество. Това се отнася както за мобилните услуги, така и в по-голяма степен за интернет достъпа. Има и услуги, които се предлагат в доста ограничен вид или изобщо не се предлагат. Като пример могат да се дадат най-вече професионалните, но също така и битовите услуги. И ако за първите са необходими по-високо квалифицирани професионалисти, които определено липсват в селските райони, то за битовите услуги много често има специалисти по места (напр. фризьори, бръснари, шивачи и др.), които обаче предпочитат да рискуват с разкриването на услуга, която няма да бъде рентабилна или работят неофициално. Една част от тези хора вероятно биха предприели стъпки за стартиране на самостоятелна стопанска дейност при намиране на подходящи форми за подпомагане на техните усилия.

Оценявайки достъпа до услуги за населението, една част от респондентите са реалисти, давайки мнение, че услугите са достатъчно, но в същото време по-голямата група желаят да има по-голям брой услуги и с по-високо качество.

Търсейки връзка между развитието на услугите за населението и развитието на едно населено място, човек може да види голямото значение, което изследваните лица отдават на административните, здравните и комуникационните услуги, но също така на транспортните и социалните. Общият извод, който може да се направи от получените данни е, че хората не изключват нито един от видовете услуги, напротив, изразяват своето желание в тяхното населено място да са достъпни всички услуги. Това разбира се е твърде нереалистично и би трябвало местната общност, съвместно с местната власт и местния бизнес да потърсят различни варианти, в това число иницирирането на мобилни услуги, привличане на специалисти и др.

Развитието на транспорта е един от ясните белези на развитието на едно общество. За съжаление в двете общини той не е от най-добрите от гледна точка най-вече на честота на пътуванията. Затрудненията са свързани с относително голямото разстояние между отделните населени места, отдалечеността от общинските и областния център, разпръснатостта им, както и лошото състояние на пътната инфраструктура на места. Предвид недостъпността на някои от услугите, транспорта играе ключова роля, за да се осигурят възможности на по-голяма част от населението да ползва услуги в по-големите населени места. Използването на собствен транспорт или нерегламентирани превозвачи са алтернативи, които обаче не решават конкретните проблеми на голяма част от населението на тези райони. Едно от възможните решения е да се търсят възможности за преференции и по-големи дотации за превозвачите, за да могат да се осигурят по-удобни и по-ритмични транспортни връзки за населението.

Сметосъбирането и сметоизвозването е сравнително нова услуга за селата. От мненията на изследваните лица обаче личи, че те оценяват положително тази възможност и даже са доста критични към начина, по който е организирана услугата. И докато в Община Крушари тази услуга е достъпна за живущите в селата, то за Община Тервел предстои въвеждането на такава услуга и хората с нетърпение очакват това да се случи. Добре би било преди стартирането на услугата да се

проведе проучване за начина на организиране на услугата, както и за цената, която хората са готови да платят.

От професионалните услуги в предпочитанията на анкетираните и в двете общини се открояват банковите услуги. Тук се има предвид преди всичко наличието на банкомати (в нито едно от населените места няма банкомат) и възможностите за получаване на преводи от чужбина. Последната услуга вече се предлага в някои от населените места. Що се отнася до банкоматите, то би било добре да се проведат проучвания за готовността на банките да поставят такива устройства поне в селата с повече жители, защото една голяма част от населението получава детски надбавки, обезщетения при безработица и социални помощи именно по този начин. Тази услуга би могла да се популяризира и сред пенсионерите във връзка с ежемесечното получаване на пенсии.

Здравните услуги се посочват от голям брой респонденти като изключително важни за съществуването на населеното място. Безспорно е, че този тип услуги за населението е твърде ограничено за селските райони. Двете общини, които са визирани в настоящото изследване, не правят изключение. Изследваните лица подчертават, че повечето от пациентите нямат реален избор на личен лекар, достъпът до който понякога е много ограничен, нямат достъп до лекари – специалисти и най-вече нямат възможност за закупуване на лекарства в населеното място, където живеят. И макар, че решенията на очертаните проблеми до голяма степен зависят от цялостното състояние на здравната система в страната, то вероятно биха могли да се потърсят начини за подобряване на услугата чрез организирането на кампании за профилактични прегледи със специалисти по населени места, привличане на медицински специалисти и фармацевти, които да живеят в населеното място чрез осигуряване на съответните мотивиращи условия и др.

Предлагането на битови услуги е твърде ограничено във всички села и в двете общини. Това състояние е в резултат от една страна на слабото потребление, но също и на трудното постигане на рентабилност и недостатъчното желание на предприемачи и занаятчии да поемат риска за предлагането на дадена услуга. Не трябва да се пренебрегват и пречките, предпоставени от бюрократичните бариери и несигурната икономическа среда. Решения могат да се търсят в кооперирането, предлагането на услуги по график и предварителни записвания в различните населени места, подпомагане от страна на местната власт безвъзмездно или с ниски наеми общински помещения и др.

Читалищата са на практика единствените културни институции в селата. Те са инициаторите на почти всички културните събития, които се организират от и за населението. Очевидно и в бъдеще тяхната роля в духовната сфера ще расте. Оказва се обаче, че не във всички села от двете общини има активно работещи читалища. Причините за това някъде са в липсата на сграда, а другаде в липсата на достатъчно интерес от страна на населението. Сътрудничеството между местната власт, читалищните настоятелства и секретарите на читалищата по традиция е много добро, но би следвало да се търсят различни подходи за привличане на по-голяма част от населението в читалищните дейности, които да не се ограничават само и единствено до организирането на самодейните колективи. Програма „Глобални библиотеки“ например показва, как би могла да се разшири читалищната дейност и да се привлекат като потребители на предлаганите нови услуги хора от различни поколения. За съжаление не всички читалища от двете общини са включени в тази програма, но тя би могла да послужи за пример при реализирането на подобни проекти и в невключените читалища, както и за разширяване дейността на онези, които участват в споменатата програма. Към новите дейности на читалищата могат да

се добавят и организирането на различни информационни или квалификационни курсове, още повече че настоящото изследване показва значителен интерес от страна на анкетираните за участие в подобни курсове.

Макар и с не съвсем изяснени концепции, сред анкетираните има желаещи за развиване на услуги за населението. Идеите са различни – разкриване на ветеринарна аптека, ремонтна работилница за дребногабаритна селскостопанска техника, фризьорски и бръснарски салон, шивашки услуги, ремонт и поддръжка на компютърна техника и др. Със сигурност обаче, предвид специфичните условия в селата, бъдещите предприемачи трябва да получат необходимата финансова и консултантска подкрепа. В много от случаите предлагането на услуги би могло да бъде съпътстваща дейност към основната земеделска дейност.

Що се отнася до мнението на респондентите за дейността на МИГ „Тервел – Крушари“, то може да се каже, че значителна част от тях гледат с надежда на подкрепата, която сдружението оказва на местните общности. Най-популярни са услугите свързани с информиране и консултиране, и подпомагане при подготовката на проекти, но интерес предизвикват и провеждането на информационни срещи и семинари, разработването на анализи, както и популяризирането на успешни практики. Би било добре сдружението да организира повече събития на място, за да имат повече хора достъп и да получат необходимата информация.

5. Приложения

5.1. Разработен въпросник за проучване на потребностите от услуги за живеещите в селата на общините Тервел и Крушари

Въпросник за проучване на потребностите от услуги за живеещите в селата на общини Тервел и Крушари

Здравейте,

Настоящото проучване има за цел да оцени достъпа до различни услуги във вашето населено място. То се провежда по инициатива на сдружение „МИГ Тервел-Крушари“ за да оцени моментното състояние на предлагането на услуги за населението и да подпомогне процеса на търсене на подходи за подпомагане местните общности в двете общини и в частност за подобряване на услугите за населението в селата.

Благодарим Ви предварително за отделеното време!

1. Какви услуги за населението съществуват във Вашето село?

Административни (издаване на разрешителни, удостоверения, скици, документи за имоти, плащане на данъци и др.)	1
Битови (фризьорство, козметика, занаятчийски и др.)	2
Професионални (правни, счетоводни, консултантски, банкови и др.)	3
Социални (социални грижи, патронаж, социални домове и др.)	4
Здравни (личен лекар, специалисти, зъболекари)	5
Образователни (детска градина, училище, курсове)	6
Културни (самодейни състави, библиотека, театрални постановки, фестивали и др.)	7
Сметоизвозване	8
Транспорт до:	
областния център	9
общински център	10
съседни села	11
Пощенски и куриерски	12
Комуникационни (телефони, Интернет, кабелна и/или сателитна телевизия)	13
Други (моля посочете).	14

.....

.....

2. Колко често използвате съответната услуга?

	Еже- сед- мично	Еже- месе- чно	Вед- нъж на 6 м.	Вед-нъж годи- шно	По- ряд- ко

Административни (издаване на разрешителни, удостоверения, скици, документи за имоти, плащане на данъци и др.)					
Битови (фризьорство, козметика, занаятчийски и др.)					
Професионални (правни, счетоводни, консултантски, банкови и др.)					
Социални (социални грижи, патронаж, социални домове и др.)					
Здравни (личен лекар, специалисти, зъболекари)					
Образователни (детска градина, училище, курсове)					
Културни (самодейни състави, библиотека, театрални постановки, фестивали и др.)					
Сметоизвозване					
Транспорт до:					
областния център					
общински център					
съседни села					
Пощенски и куриерски					
Комуникационни (телефони, Интернет, кабелна и/или сателитна телевизия)					
Други (моля посочете).					

3. Как оценявате достъпа до услуги за населението в населеното място, в което живеете или работите?

Услугите са напълно достатъчно	1
Би могло да има по-голям брой услуги	2
Няма достатъчно услуги	3
Услугите не са с необходимото качество, в сравнение с тези в градовете	4
Няма никакви услуги	5

4. Кои от услугите са най-важни за развитието на Вашето населено място?

Административни (издаване на разрешителни, удостоверения, скици, документи за имоти, плащане на данъци и др.)	1
Битови (фризьорство, козметика, занаятчийски и др.)	2
Професионални (правни, счетоводни, консултантски, банкови и др.)	3
Социални (социални грижи, патронаж, социални домове и др.)	4
Здравни (личен лекар, специалисти, зъболекари)	5
Образователни (детска градина, училище, курсове)	6
Културни (самодейни състави, библиотека, театрални постановки, фестивали и др.)	7
Сметоизвозване	8
Транспорт до:	
областния център	9

общински център	10
съседни села	11
Пощенски и куриерски	12
Комуникационни (телефони, Интернет, кабелна и/или сателитна телевизия)	13
Други (моля посочете).	14

.....

.....

5. Какви услуги за населението би трябвало да са достъпни във Вашето село?

Административни (моля посочете):	1
Битови (фризьорство, козметика, занаятчийски и др.)	2
Професионални (правни, счетоводни, консултантски, банкови и др.)	3
Социални (социални грижи, патронаж, социални домове и др.)	4
Здравни (личен лекар, специалисти, зъболекари)	5
Образователни (детска градина, училище, курсове)	6
Културни (самодейни състави, библиотека, театрални постановки, фестивали и др.)	7
Сметоизвозване	8
Транспорт до:	
областния център	9
общински център	10
съседни села	11
Пощенски и куриерски	12
Комуникационни (телефони, Интернет, кабелна и/или сателитна телевизия)	13
Други (моля посочете).	14

.....

6. Според Вас заплащаните такси за достъп до административни услуги са:

Твърди ниски	1
Нормални	2
Твърде високи	3

Моля, дайте примери, какви такси биха били по вашите възможности.

.....

.....

7. Колко често Ви се налага да пътувате за да получите административна услуга?

	Еже- сед- мично	Еже- месе- чно	Вед- нъж на 6 м.	Веднъж годишно	По- рядко

До общинския център					
До областния център					
До столицата					
До друго населено място (моля посочете)					

Моля, дайте примери:

.....
.....

8. Доволни ли сте от качеството на сметоизвозването във Вашето село?

Да	1
Не	2

Ако отговорът Ви е „Да“, моля посочете защо:

.....

Ако отговорът Ви е „Не“, моля посочете защо:

.....

9. Според Вас таксата за сметоизвозване е:

Твърди ниска	1
Нормална	2
Твърде висока	3

10. Каква според Вас, би следвало да бъде таксата за сметоизвозване?

.....

11. Какъв вид професионални услуги бихте използвали, в случай, че се предоставят във Вашето населено място:

Правни	1
Счетоводни	2
Консултантски	3
Финансови	4
Банкови	5
Други (моля посочете):	6

12. Как оценявате здравните услуги във Вашето населено място?

На необходимото ниво са	1
Няма реален избор на личен лекар	2
Достъпът до специалисти е труден или невъзможен	3
Не се правят профилактични прегледи	4
Няма възможност за закупуване на лекарства (липса на аптеки)	5
Друго (моля посочете):	6

13. Стойността на здравните услуги, които използвате, за Вашите възможности е:

Твърде ниска	1
Нормална	2
Твърде висока	3

14. Каква според Вас би трябвало да е потребителската такса за посещение при личен лекар?

..... лв.

15. Достатъчно добре развити ли са според Вас транспортни услуги във Вашето населено място:

Да	1
Не	2

Ако отговорът Ви е „Да“, моля посочете защо:

.....

Ако отговорът Ви е „Не“, моля посочете защо:

.....

16. Стойността на транспортните услуги, които използвате, за Вашите възможности е:

Твърде ниска	1
Нормална	2
Твърде висока	3

17. Предлагащите комуникационни услуги (телефони, Интернет, кабелна и/или сателитна телевизия) във Вашето населено място отговарят на нуждите Ви:

Да	1
Не	2

Ако отговорът Ви е „Да“, моля посочете защо:

.....

Ако отговорът Ви е „Не“, моля посочете защо:

.....

18. Според Вас, какви допълнителни битови услуги би трябвало да се предлагат във Вашето населено място?

Специализирани магазини	1
Посочете какви:	
Фризьорски, козметични услуги	2
Ремонтни работилници	3
Шивашки услуги	4
Обущарски услуги	5
Друго (моля посочете)	6

19. Какви са пречките пред развитието на битови услугите във Вашето населено място?

Ниска покупателна способност на населението	1
Ограничено търсене	2
Предлагания услугата не може да си покрие разходите	3
Бюрократичните изисквания (регистрация, лицензиране, санитарни норми и др.)	4
Несигурна икономическа среда	5
Липсата на специалисти	6
Липсата на интерес от страна на населението	7
Отдалечеността от големите градове	8
Друго (моля посочете)	9

.....

.....

20. Какви са пречките пред развитието на културни услугите във Вашето населено място?

Липсата на интерес от страна на населението	1
Ниска покупателна способност на населението	2
Отдалечеността от големите градове	3
Липсата на местни културни институции	4
Липсата на инициативи от страна на културните институции	5
Друго (моля посочете)	6

.....

21. Какви културни събития бихте желали да се организират във Вашето населено място?

Театрална постановка	1
Музикален концерт	2
Изложба	3
Кинопрожекция	4
Фестивал (фолклорен, музикален)	5
Панаир (кулинарен, на занаятите, земеделски)	6
Друго (моля посочете)	7

.....

22. Бихте ли се включили в курс/курсове за професионална квалификация?

Да	1
Не	2

Ако отговорът Ви е „Да“, моля посочете.

.....

.....

**23. Кои услуги според Вас, биха били рентабилни във Вашето населено място?
Защо?**

Административни (моля посочете):	1
Битови (фризьорство, козметика, занаятчийски и др.)	2
Професионални (правни, счетоводни, консултантски, банкови и др.)	3
Социални (социални грижи, патронаж, социални домове и др.)	4
Здравни (личен лекар, специалисти, зъболекари)	5
Образователни (детска градина, училище, курсове)	6
Културни (самодейни състави, библиотека, театрални постановки, фестивали и др.)	7
Сметоизвозване	8
Транспорт до:	
областния център	9
общински център	10
съседни села	11
Пощенски и куриерски	12
Комуникационни (телефони, Интернет, кабелна и/или сателитна телевизия)	13
Други (моля посочете).	14

.....

Трябва ли Общината да дотира (финансира), някои от услугите?

Да	1
Не	2

Ако отговорът Ви е „Да“, моля посочете кои:

.....

24. Вие лично, бихте ли развили някаква услуга за населението във Вашето населено място?

Да	1
Не	2

Ако отговорът Ви е „Да“, моля посочете защо:

.....

Ако отговорът Ви е „Не“, моля посочете защо:

.....

25. Имате ли предложения и препоръки за организиране на предоставянето на услугите?

Да	1
Не	2

Ако отговорът Ви е „Да“, моля посочете:

.....
.....

26. В случай, че сте запознати, кои предоставяни от МИГ Тервел-Крушари услуги са най-полезни за Вас?

Информирание и консултиране	1
Подпомагане подготовката на проекти за финансиране по Стратегията за местно развитие, по Програмата за развитие на селските райони в България и/или по други програми за развитие, основани на участието на местните общности	2
Провеждане на информационни срещи, обучения, семинари, конференции, обсъждания с представители на всички нива на държавно управление, бизнес средите и нестопанските организации.	3
Провеждания на социологически, маркетингови и други проучвания	4
Разработване на анализи, указания, методики, информационни материали	5
Осигуряване на информация и популяризиране на успешни практики	6

27. Какви допълнителни услуги бихте желали да предоставя МИГ Тервел-Крушари?

.....

Статистически данни:

1. Пол:

Жена	1
Мъж	2

2. Възраст:

до 29 г.	1
30 – 40 г.	2
41 – 50 г.	3
51 – 60 г.	4

3. Образование (посочете последното):

Начално	1
Основно	2
Средно	3
Средно-професионално	4
Висше	5

4. Трудова заетост:

Нает (наемен работник, служещ)	1
Собствен бизнес	2
Безработен	3
Учащ	4
Друго:	5

5. Среден месечен доход: лв.

Име на анкетираното лице:

Населено място:
Координати:

5.2. Разработен въпросник за институционално проучване сред фирми и организации

Въпросник за институционално проучване

Как оценявате достъпа до услуги за населението в населеното място, в което живеете или работите?

Какви услуги за населението (административни, комунални, професионални, публични – социални, здравни, образователни, културни, комуникационни - транспортни, куриерски, пощенски, интернет, телефонни, транспортни, битови) съществуват във вашето населено място?

Кои от услугите са от ключово значение за развитието на Вашето населено място?

Кои са жизненоважните за населеното място услуги?

Какви услуги за населението би трябвало да бъдат развити във Вашето населено място?

Кои услуги според Вас, биха били рентабилни във Вашето населено място? Защо?

Съществуват ли пречки пред развитието на услугите? Моля, дайте примери!

Имате ли предложения и препоръки за организиране на предоставянето на услугите?

Трябва ли Общината да дотира, някои от услугите? Кои и защо?